

Ministerstvo kultury

Kulturní politika

Praha, únor 2001

Úvodní slovo ministra kultury

Vážení čtenáři,

usnesením ze dne 28. dubna 1999 č. 401 mi vláda mj. uložila předložit v termínu do 31. prosince 2000 zprávu o realizaci Strategie účinnější státní podpory kultury („kulturní politiky“). Jak řada z Vás ví, vydalo ministerstvo kultury Strategii jako zvláštní publikaci (ISBN 80-86310-04-3), vystavilo ji na svých webových stránkách.

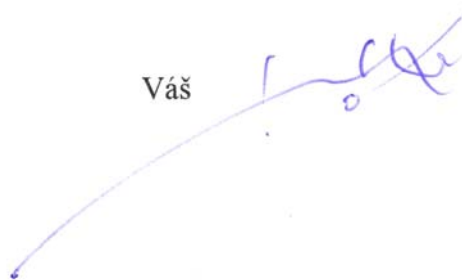
Ze zprávy projednané vládou 10. ledna 2001 je patrný stav, který byl dosažen součinností ministerstva kultury s ostatními ministerstvy, vedoucími ostatních ústředních orgánů státní správy, přednosty okresních úřadů a primátorem hlavního města Prahy i primátory měst Brna, Ostravy a Plzně, jakož i starosty obcí, státními a městskými příspěvkovými organizacemi, občanskými sdruženími i významnými individuálními osobnostmi světa kultury.

Díky nim, jak ze zprávy vyplynulo, byly některé články Strategie již splněny, další je třeba aktualizovat na základě dílčích výsledků a poznatků získaných zejména v důsledku jejich plnění. Proto jsem vládě navrhl aktualizovat Strategii a současně změnit její název na termín “Kulturní politika”, neboť ten veřejnost i její zástupci obecně používají.

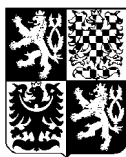
Vláda materiál projednala a schválila příloženým usnesením.

Vážení čtenáři, dostává se Vám do ruky úplné znění aktualizované Kulturní politiky, upravené podle diskuse na jednání vlády, které stanoví cíle státu v oblasti kultury do roku 2005. Věřím, že význam tohoto dokumentu vzrostl v souvislosti se zřízením krajů a ještě poroste při dalších přesunech zodpovědnosti za kvalitu kulturního prostředí našich životů ze státní správy na samosprávu. Doufám, že v Kulturní politice najdete odpovědi na své otázky, týkající se kultury, najdete zde inspiraci pro svou činnost v kterékoli sféře občanské společnosti. Pak se podaří naplnit smysl Kulturní politiky, jejímž cílem je dále rozvíjet svobodný, bohatý, pestrý a zajímavý kulturní život nás, všech občanů této krásné země, i našich hostů, a, jak nás zavazuje tradice dobrého jména české kultury, snažit se přispívat do pokladnice lidstva.

Váš

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

USNESENÍ

VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY

ze dne 10. ledna 2001 č. 40

o aktualizaci Strategie účinnější státní podpory kultury
(kulturní politiky)

V l á d a

I. b e r e n a v ě d o m í Zprávu o postupu realizace Strategie účinnější státní podpory kultury (kulturní politiky) obsaženou v části IV předloženého materiálu;

II. s c h v a l u j e Návrh změn Strategie účinnější státní podpory kultury (kulturní politiky) do roku 2005 obsažený v části III předloženého materiálu (dále jen “Kulturní politika”);

III. u k l á d á

1. ministru kultury

- a) vypracovat konečné znění Kulturní politiky
- b) realizovat Kulturní politiku,
- c) seznámit s Kulturní politikou přednosty okresních úřadů, primátory měst Brna, Ostravy a Plzně a primátora hlavního města Prahy,
- d) předložit Kulturní politiku hejtmanům pro informaci,

2. členům vlády a vedoucím ostatních ústředních orgánů státní správy, přednostům okresních úřadů, primátorům měst Brna, Ostravy a Plzně a primátorovi hlavního města Prahy spolupracovat s ministrem kultury při realizaci Kulturní politiky;

IV. p o v ě ř u j e předsedu vlády předložit Kulturní politiku podle bodu II a III/1a tohoto usnesení předsedovi Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a předsedovi Senátu Parlamentu České republiky pro informaci příslušných výborů Parlamentu České republiky.

Provedou:

členové vlády a
vedoucí ostatních ústředních
orgánů státní správy,
přednostové okresních úřadů,
primátoři měst Brna, Ostravy a Plzně,
primátor hlavního města Prahy

Na vědomí:

hejtmanové

Předseda vlády
Ing. Miloš Z e m a n , v. r.

Funkce kultury, hlavní cíle a nástroje kulturní politiky

Kultura je významným faktorem života občanské společnosti, který podstatnou měrou napomáhá její integraci jako celku.

Prispívá k rozvoji intelektuální, emocionální i morální úrovně každého občana a plní v tomto smyslu výchovně vzdělávací funkci.

Propojuje Českou republiku s vnějším světem, zároveň ji však z něj i vyděljuje; charakterizuje ji v porovnání s ostatními státy.

Kultura však má nejen integrační, edukativní a reprezentační funkci, ale je i významným hospodářským odvětvím. Spotřebovává sice prostředky ze státního rozpočtu a z rozpočtů komunálních, avšak podílí se též na jejich vytváření přímo, prostřednictvím daňových výnosů odvětví tzv. kulturního průmyslu¹, a nepřímě tím, že vytváří podmínky pro vznik příjmů státního i komunálních rozpočtů např. daňovými výnosy tzv. kulturního turismu, jehož významným motivem je naše kulturní dědictví. Součástí aktivní ekonomické funkce kultury je i to, že nabízí pracovní příležitosti pro řadu občanů.

Kultura plní důležitou sociální funkci. Prispívá k sebeidentifikaci občanů jako svobodných individualit i k identifikaci občanů se společenstvím, v němž žijí, s obcí, regionem i státem. Tato role kultury má značný motivační efekt. Participace na kultuře vytváří smysluplnou náplň volného času a je tak mj. důležitým preventivním faktorem před narkomanií, gamblerstvím, kriminalitou a dalšími sociálně patologickými jevy, jimiž je ohrožena zejména mládež.

Obecně přispívá také k lepšímu vzájemnému pochopení mezi občany různého národnostního původu a je nezanedbatelným prostředkem boje proti xenofobii a rasismu.

Účast na kulturním životě pomáhá osobám se zdravotním postižením začlenit se do pospolitosti zdravých občanů a překonat tak v jisté míře jejich postižení, podobně může tato participace pomoci i obětem násilí. Kultura, resp. podílení se na ní, má tedy i terapeutickou funkci.

Z těchto, a jistě i z řady dalších důvodů vyplývajících z následujícího textu, je potřebné, aby se orgány státní správy, a v souvislosti s reformou veřejné správy stále více orgány samosprávy, kulturou zabývaly. Jejich úlohou je především vytváření finančních, koncepčních, legislativních a do určité míry i organizačně institucionálních předpokladů pro podílení se občanů na kultuře. Ti jsou jejími tvůrci, příjemci i ochránci a předavateli.

¹ Příspěvek tzv. kulturních průmyslů do hrubého domácího produktu se v zemích Evropské unie pohybuje od 0,8 % až do 3 %; Pramen: Podkladový dokument pro Mezivládní konferenci o kulturních politikách pro rozvoj, konanou ve dnech 30. března až 2. dubna 1998 ve Stockholmu.

Hlavní cíle kulturní politiky jsou zejména :

- **garantovat ochranu svobody tvorby umělců a tvůrců a vytvářet podmínky pro využívání této svobody,**
- **vytvářet podmínky pro realizaci kulturních aktivit občanů zejména na základě občanského sdružování (spolčování),**
- **vytvářet podmínky pro decentralizaci rozhodování v celém kulturním systému a pro přenášení rozhodovacích procesů mimo ingerenci orgánů státní správy a jejich nezávislost i ekonomickou (“umělci rozhodují sami o sobě”),**
- **garantovat rovnost přístupu občanů ke kulturnímu bohatství a usnadňovat tento přístup znevýhodněným společenským skupinám (menšiny, osoby se zdravotním postižením),**
- **garantovat ochranu kulturního dědictví a podporovat péči o ně,**
- **garantovat svobodný přístup občanů k informacím, podporovat výměnu informací uvnitř systému kultury, mezi systémem kultury a vnějším prostředím bez ohledu na jazykové a administrativní hranice,**
- **podporovat výchovu a osvětu v systému tvorby i užívání kulturních statků,**
- **brzdit negativní vlivy komercializace kultury.**

Nástroje kulturní politiky jsou zejména :

- **legislativní;** podle článku 2 odstavce 2 Listiny základních práv a svobod lze státní moc uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem a to způsobem, který zákon stanoví, proto je nutno v právním řádu definovat veřejné služby státu v oblasti kultury jako zákonné zmocnění (a stanovení povinnosti) státu zabezpečovat kulturní služby jako služby veřejně prospěšné; žádoucí je nadále podporovat uplatnění odstavce 3 uvedeného článku tvorbou právních norem zejména pro neziskový sektor v kultuře;
- **ekonomické;** ekonomická podpora kultury státem je realizována nepřímo (daňovými úlevami, podporou ekonomické soběstačnosti neziskových subjektů) a přímo dotacemi ze státního rozpočtu; žádoucí je posílit fondové financování kulturních aktivit bez ingerence orgánů státní správy a rozpočtově zajistit rozhodování orgánů státní správy zejména o dotacích, jež mají povahu náhrady za nucené omezování vlastnických práv vlastníků kulturního dědictví ve smyslu článku 11 odstavce 4 Listiny základních práv a svobod;
- **institucionální;** státní kulturní instituce a jejich systém zůstanou i nadále důležitým článkem systému kultury zejména v oblasti přístupu k informacím a v systému péče o kulturní dědictví;
- **řídící;** je žádoucí posilovat konzistentní postoj orgánů státní správy v kultuře jako jeden ze základních předpokladů pro zachování rovného přístupu občanů ke kulturnímu bohatství;
- **metodické;** metodickým a osvětovým působením lze motivovat kulturní chování subjektů nezávislých na orgánech státní správy (krajů, obcí, církví, neziskových kulturních organizací).

Konkrétní cíle kulturní politiky jsou vtěleny do jednotlivých článků, zabývajících se jak obecným prostředím pro tvorbu, distribuci, uchování a spotřebu kulturních statků, tak jednotlivými oblastmi kultury, jež jsou záměrně uspořádány podle působnosti ministerstva kultury :

Článek 1 - Podporovat co nejširší zapojení občanů a občanských iniciativ do kulturních a uměleckých aktivit, usnadnit jejich přístup ke kulturním hodnotám a spoluúčast při péči o kulturní dědictví, včetně jejich aktivní a plnoprávné účasti na rozhodovacích procesech způsobem a v rozsahu stanoveném právními předpisy a standardy užívanými na úseku péče o kulturní dědictví v zemích Evropské unie, předkládat kulturní politiky veřejné správy a zvýšit informovanost občanů o činnosti veřejných orgánů, vést pravidelný dialog s koordinačními orgány zastřešujícími nevládní neziskové subjekty

Konkrétně :

Orgány veřejné správy oceňují aktivity občanských iniciativ, které jsou zaměřeny ve prospěch realizace práva občanů na přístup ke kulturnímu bohatství. Spatřují v nich bezprostřední výraz aktivního zájmu občanů o kulturu a jsou si vědomy, že skutečná realizace kulturní politiky je od aktivity občanských sdružení neoddelitelná.

Vláda má za to, že je nezbytné na všech stupních veřejné správy pravidelně vyhlašovat výběrové grantové programy na pomoc realizaci hodnotných projektů občanských sdružení a projektů dalších neziskových právnických osob nepodnikatelského charakteru.

Vláda podpoří především ty projekty, které budou mít nejméně regionální význam. V souladu s mezinárodními doporučeními² je vláda přesvědčena o potřebnosti pravidelného dialogu s tuzemskými nevládními neziskovými subjekty, které působí v oblasti kultury. Vzhledem k bohatosti a širokému spektru profesních spolků, občanských sdružení, kulturních institucí a jejich asociací, nadací, podnikatelských subjektů, ochranných organizací autorských, atd., a tomu odpovídající pestrosti jejich stanovisek k zásadním, např. legislativním, otázkám, uvítá vláda, když tento pravidelný dialog v zásadních věcech bude ze strany jejich partnerů veden v jednotlivých oborech koordinovaně, tedy s orgány zastřešujícími jednotlivá seskupení nevládních subjektů činných v daném oboru. Za vládu garantuje dialog Ministerstvo kultury.

Ze své strany pak vláda klade zvláštní důraz na pravidelný dialog s koordinačními orgány působícími "napříč" – přes oborové členění jednotlivých oblastí kultury a společně je zastřešujícími.

Vláda má za klíčovou rovněž informovanost občanů o stavu kultury a výdajích veřejných rozpočtů, navrhovaných legislativních a koncepčních krocích atd.

Proto bude pravidelně vyhlašovat vládní kulturní politiku. Ministerstvo kultury a státní kulturní instituce budou nadále vydávat příslušné zprávy o své činnosti. Stejný postup vláda doporučuje krajům a obcím.

Článek 2 - V rámci dotační politiky udržet přímé platby občanů za kulturní služby na únosné úrovni; uplatňovat systém slev pro vybrané služby a skupiny obyvatelstva

Konkrétně :

Platby občana nekomerční kulturní instituci za služby bezprostředně věcně související s jejím hlavním posláním, pro něž byla zřízena orgánem veřejné správy, mohou být pro ni jen jedním ze zdrojů.

Zvyšování těchto plateb nad určitou mez může být kontraproduktivní a vytvořit zejména pro skupiny sociálně slabších občanů bariéru, bránící jim v realizaci jejich práva na

² Např. Závěrečný dokument Mezivládní konference o kulturních politikách pro rozvoj, Stockholm, přijatý dne 2. 4. 1998.

přístup ke kulturnímu bohatství. Proto bude nadále uplatňován systém slev z ceny za tyto služby pro ty skupiny občanů, u nichž lze mít za to, že náleží nebo mohou náležet k sociálně slabším skupinám (např. senioři, osoby se zdravotním postižením, osaměle žijící osoby s dětmi), nebo na jejichž intelektuálním rozvoji má občanská společnost mimořádný zájem (učitelé, vychovatelé, děti, studující atd.).

Vláda bude podporovat umožnění některých v zahraničí uznávaných výhod, např. uznání mezinárodní identifikační karty studenta, učitele, popř. profesionálního výtvarného umělce.

V souladu se státními mezinárodně právními závazky³ považuje vláda za diskriminační uplatňování dvojího systému cen (cena pro tuzemce a cena pro cizozemce) za totožnou službu. Pokud jsou cizozemcům na základě jejich vyžádání reálně poskytnuty nadstandardní služby, jako je například výklad v cizím jazyce, jde o zvláštní službu za zvláštní příplatek, nikoliv však o diskriminaci.

Článek 3 - Lépe informovat občany o stavu kultury a o výsledcích použití prostředků z veřejných rozpočtů pro kulturní účely

Konkrétně :

Přímá ekonomická pomoc státu při realizaci kulturních projektů a aktivit kulturních institucí je umožněna přerozdělováním příjmů státního rozpočtu, které z podstatné části pocházejí od daňových poplatníků.

Proto se považuje za samozřejmé, aby Ministerstvo kultury a státní kulturní instituce informovaly veřejnost o užití těchto prostředků.

Podávání těchto periodických zpráv se zároveň chápe jako výraz zájmu a spoluzodpovědnosti státní správy za vytváření podmínek pro to, aby občan mohl realizovat svá práva, která jsou mu zaručena mj. článkem 34 Listiny základních práv a svobod.

Ministerstvo kultury spolupracuje na přípravě a vytváření Portálu veřejné správy, tj. systému, ve kterém se lze jednoduše, z jednoho místa, prostřednictvím Internetu dostat k informacím poskytovaným státní správou a samosprávou, tedy i informacím o stavu kultury.

Článek 4 - Zvýšit podle možností státního rozpočtu objem kapitoly 334 - ministerstvo kultury (mimo výdaje na církve a náboženské společnosti) na 1 % výdajů státního rozpočtu, účelově zajistit podíl územních rozpočtů a podpořit růst výdajů obecních rozpočtů na financování kultury; příspěvky poskytovat v rámci veřejně vyhlášené dotační politiky, a to i formou věcně zaměřených programů

Konkrétně :

Se vstupem České republiky do Evropské unie souvisí nejen harmonizace právních předpisů vztahujících se na oblast kultury a jejich důsledné provádění, ale i úkol zaujmout srovnatelné postavení v ekonomické podpoře kultury státem. Proto je cílem ministerstva kultury, aby přímé výdaje státního rozpočtu na kulturu k datu vstupu České republiky do Evropské unie⁴ dosáhly úrovně těchto výdajů ve srovnatelných členských zemích ES.

³ Např. Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Sjednán v New Yorku, dne 19. 12. 1966.

⁴ Evropský průměr je přibližně 0,5–1 % z hrubého domácího produktu, v ČR jen 0,23 % z hrubého domácího produktu

Zároveň je bezpodmínečně nutné vyšší objemy finančních prostředků umístit v budoucnu do kultury co nejefektivněji v prioritních oblastech vyplývajících z tohoto materiálu, to vše při průhledném a trvalém sledování způsobu jejich využití.

Vláda je na základě zkušeností z některých oblastí kultury, např. státní památkové péče, ochrany movitého kulturního dědictví a knihovnictví přesvědčena, že je v zájmu lepšího přehledu o cílech, na něž mají být vynakládány finanční prostředky z kapitoly státního rozpočtu určené pro kulturu, a v zájmu lepší kontroly jejich účelného využití, aby se v budoucnosti rozvíjely stávající a vznikaly další věcně zaměřené programy.⁵

Článek 5 - Podporovat vědeckou a výzkumnou práci ve vymezených oblastech kultury na úrovni srovnatelné s ostatními vědními obory

Konkrétně :

Vláda si je vědoma povinností, které má v oblasti zachování a rozvíjení národního intelektuálního bohatství, hodnotových systémů, vzdělanosti a ochrany kulturního dědictví.

Na podporu vědeckých programů a prací zaměřených k tomuto cíli v jednotlivých sférách kultury bude využívat především jednotlivých forem státní podpory sbírkotvorným institucím, knihovnám, státním památkovým ústavům a institucím zabývajícím se z analyticko-koncepčního hlediska informacemi o profesionálním a neprofesionálním umění a kulturním životě občanů, poskytované formou institucionální a účelové podpory výzkumu a vývoji.

Podpora bude soustředěna převážně na oblast:

- kulturní identity, právo na kulturní dědictví, vztah kultury a společnosti, kulturní diversity v občanské společnosti, (s využitím metod a poznatků antropologie, kulturologie, sociologie, etnografie a etnologie),
- výzkum a vědecké zhodnocení kulturních hodnot, prostředí, identifikaci, ochranu, zachování a prezentaci nemovitého kulturního dědictví v širším spektru (programy, které tuto oblast mají zaplnit, plně odpovídají dokumentům Rady Evropy a UNESCO v oblasti kulturního dědictví),
- zachování, dokumentaci a prezentaci movitého kulturního dědictví v širším spektru od vědeckého zpracování sbírkových předmětů muzeí a galerií, jako pramenné základny přírodních, společenských a technických věd, mapování historických technologií, až po možné využití těchto poznatků při řešení konkrétních úkolů v jednotlivých odvětvích národního hospodářství, a s cílem zvýšit kulturní úroveň a kvalitu života obyvatelstva,
- ochrany, zpřístupňování knihovních fondů formou digitalizace a retrokonverze s využitím mezinárodní počítačové sítě Internet a postupné rozšiřování celostátní automatizované knihovní sítě Caslin, tvorbu databází regionálních informací dle vzoru západních knihoven; ochranu knihovních fondů z hlediska mikroklimatu, na automatizaci knihovnických procesů, převod katalogů do elektronické podoby a na výzkum uživatelských potřeb včetně národnostních menšin,
- vědecko-dokumentárního zmapování vývoje českého hudebního, divadelního a výtvarného umění, české literární historie, teorie a kritiky – profilace autorů, osobností, institucí,

⁵ V současnosti jde např. o tyto programy: Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón, Program zachrany architektonického dědictví, program Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví, Program rozvoje informační sítě veřejných knihoven apod.

- výzkumu a dokumentace mizejících hodnot lidové kultury živé i hmotné, tj. zmapování a uchování tradičního folklóru, hudby, tanců, řemesel, lidových výrobců a jejich technik, včetně zdokumentování audiovizuálními prostředky,
- vědeckého zpracování dějin filmu s dokumentačními výstupy včetně uchování audiovizuálního dědictví,
- výzkumu, vývoje, dokumentace a prezentace v oblasti tisku, televize, rozhlasu, audiovize i nových způsobů šíření autorských děl.

Článek 6 - Posílit kooperativní a víceleté financování kulturních činností a projektů z veřejných rozpočtů

Konkrétně :

Spoluúčast rozdílných úrovní veřejných rozpočtů na financování kulturních projektů a činností přináší pozitivní výsledky jak v oblasti péče o kulturní dědictví (Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón), tak v oblasti profesionálního umění (Pražské jaro) i neprofesionálních uměleckých aktivit. Ministerstvo kultury bude nadále posilovat kooperativní model financování rozpočtů obecních a rozpočtů státního, se vznikem krajů se počítá i s participací z rozpočtu orgánů krajských samospráv.

Víceleté financování kulturních projektů je ověřeno Programem záchrany architektonického dědictví a programem Výzkum a vývoj. Ministerstvo kultury rozšíří okruh projektů financovaných víceletým způsobem vypisováním 2–4letých grantů pro oblast profesionálního umění i neprofesionálních uměleckých aktivit.

Při financování nekomerčně orientovaných kulturních projektů a aktivit může sehrát pozitivní roli také soukromá iniciativa. Zároveň je zřejmé, že sponzorský zdroj financování kultury má jen doplňkový charakter.⁶

Článek 7 - Změnou právních předpisů podpořit zvýšení podílu samofinancování kulturních institucí z příjmů z vedlejších činností a účelného využívání svěřeného majetku

Konkrétně :

Vláda je si vědoma, že řada státních kulturních institucí by mohla přiměřeně svým podmínkám doplnit své finanční zdroje účelným užíváním svěřeného státního majetku a poskytováním vedlejších služeb za úplatu. Některá pravidla, stanovená příslušnými předpisy, však vytvořila demotivující prostředí pro to, aby se tento potenciál skutečně realizoval i tam, kde jsou pro to objektivní podmínky. Změnou těchto, popř. daňových předpisů, je třeba usilovat o to, aby příjmy z vedlejší činnosti a účelného užívání svěřeného majetku zůstaly v maximální výši jako doplňkové zdroje pro plnění jejich hlavního kulturního poslání a snížila se tak závislost na přímých příspěvcích ze státního rozpočtu a úroveň centrálního přerozdělování.

Článek 8 - Zajistit o kultuře statisticko ekonomická data s vyšší vypovídací hodnotou; vytvořit informační databáze pro koncepční, legislativní činnost a pro mezinárodní

⁶ I v těch evropských zemích, kde je tento institut vyvinut a má tradici, nepřesahují tyto prameny v průměru více než 4 % nákladů na nekomerční kulturu. Je dále známo, že sponzorské příspěvky se soustřeďují jen na určité projekty, a to především ty, které se těší mediální pozornosti.

spolupráci; ověřovat správnost koncepčních kroků prostřednictvím sociologických průzkumů

Konkrétně :

Ministerstvo kultury a další zainteresované orgány státní správy jsou si vědomy, že pro plnění úkolu zajistit informovanost občanů, jakož i pro vytváření příznivých finančních a legislativních podmínek pro rozvoj kultury, jsou nezbytné informace, a to nejen statistické údaje o využívání kulturních zařízení občany a nákladech státního rozpočtu na kulturu, ale též statistiky o ekonomických přínosech jednotlivých odvětví tzv. kulturního průmyslu.⁷

Budou se proto navrhovat ve smyslu platných právních předpisů příslušná periodická statisticko ekonomická šetření v tomto směru, jakožto i šetření k získání detailnějších údajů o výdajích občanů a jejich domácností na kulturu.⁸

Orgány veřejné správy musí do budoucna disponovat též oborovými informačními databázemi pro svou koncepční, případně legislativní činnost, využitelnými i pro různá operativnější opatření (např. pro činnost odborných grantových grémií, poskytování informací zahraničním partnerům apod.). Tyto databáze budou rovněž užitečné i pro zainteresovanou tuzemskou i zahraniční podnikatelskou veřejnost a odborníky. Na úrovni MK bude proto vznik těchto databází zajištěn tak, že se jednak rozšíří činnost některých organizací a ministerstvo kultury prostřednictvím víceletého tendrového programu podpoří ve vybraných institucích vznik a plnění příslušných oborových databází. Přitom bude spolupracovat rovněž s profesními organizacemi a sdruženími, která tato data znají, či je mohou získat. Pro mezinárodní srovnání získaných údajů bude ministerstvo užívat poznatků národních sekcí mezinárodních nevládních organizací a výstupů ze zapojení ČSÚ do mezinárodní spolupráce a mezinárodních statistik.⁹

Ministerstvo kultury považuje za nezbytné, aby koncepční činnost a její realizace v praxi byla v budoucnosti periodicky prověřována prostřednictvím sociologických průzkumů tak, aby byly získány případné korektivy pro jakoukoli budoucí kulturní politiku či dílčí koncepční kroky v jeho jednotlivých kompetenčních oblastech.

Článek 9 - Navrhnout právní úpravu postavení kulturních institucí v souvislosti s reformou veřejné správy, docílit zlepšení odměňování jejich zaměstnanců

Konkrétně :

⁷ Viz Rezoluce Rady EU č. 395Y1207(01) ze dne 20. 11. 1995, o podpoře statistik, o kultuře a ekonomickém růstu a viz též Doporučení k mezinárodní normalizaci statistik veřejného financování kulturních aktivit, přijaté 21. zasedáním Generální konference UNESCO. Bělehrad, dne 27. 10. 1980.

⁸ Dosud jsou údaje o výdajích domácností na kulturu sledovány pouze v rámci agregátního ukazatele postihujícího zároveň výdaje na sport, kulturu a zábavu.

⁹ Tato činnost bude posílena u Informačního a poradenského střediska pro místní kulturu (IPOS) pro oblast kulturně vzdělávacích činností a tzv. neprofesionální umělecké aktivity, bude rozšířen "záběr" dosavadního Divadelního ústavu o další oblasti profesionálního umění a Ústavu lidové kultury, pokud jde o tradiční lidové umění. Rovněž tak bude tato činnost minimálně zachována u státních památkových ústavů pro oblast památkového fondu, v Národní knihovně pro oblast knihovnictví a v Národní galerii v Praze a Národním muzeu pro oblast muzejnictví, příp. specializovaném institutu pro oblast muzejnictví, jehož potřebu vzniku si Ministerstvo kultury, jako součásti metodicko-odborného a servisního pracoviště pro obor muzejnictví, uvědomuje. Ministerstvo bude usilovat o nejvhodnější formu jeho zřízení. Obdobné pracoviště je třeba v oblasti získávání dat a informací týkajících se audiovizí.

V důsledku I. etapy reformy veřejné správy dochází k přechodu řady dosud státních kulturních institucí do působnosti krajů. Krajům se převádí do majetku budovy, sbírky, knihovní fondy a některé další věci stanovené zákonem č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů. Obdobný proces bude následovat v II. etapě reformy veřejné správy, kdy se bude státní majetek kulturní povahy spravovaný okresními úřady a jimi zřizovanými organizacemi převádět převážně na samosprávné orgány. V důsledku toho bude ministerstvo kultury nadále zřizovat pouze instituce výrazně celostátního a nadstátního významu :

Státní ústav památkové péče (a Státní památkové ústavy¹⁰ v některých krajích)

Národní knihovna v Praze

Moravská zemská knihovna v Brně

Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana

Informační a poradenské středisko pro místní kulturu

Národní divadlo

Státní opera Praha

Česká filharmonie

Divadelní ústav

Pražský filharmonický sbor

Národní muzeum

Národní galerie v Praze

Uměleckoprůmyslové muzeum Praha

Národní technické muzeum

Národní zemědělské muzeum

Moravské zemské muzeum

Moravská galerie v Brně

Technické muzeum v Brně

Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm

Památník národního písemnictví v Praze

Památník Terezie

Památník Lidice

Muzeum Jana Ámose Komenského v Uherském Brodě

Slezské zemské muzeum v Opavě

Muzeum loutkářských kultur v Chrudimi

Národní filmový archiv

Ústav lidové kultury ve Strážnici

Muzea, galerie a knihovny převedené krajům budou nadále fungovat jako příspěvkové organizace podle zákona 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. To umožní zřizovatelům svěřovat jim majetek do správy, což je zejména u majetku kulturní povahy osvědčený institut, užívaný v zemích Evropské unie. Současně to zachová optimální prostor pro iniciativu vedoucích zaměstnanců.

Zákon 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla) a s ním související výklad ministerstva financí způsobí, že nové státní příspěvkové organizace nebude nadále možné zřídit ani rozšiřovat okruh majetku, s nímž tyto organizace hospodaří, pokud nejde o rozšiřování souboru majetku v rámci stávající činnosti. To pro kulturní instituce znamená, že by se měly transformovat do podoby organizačních složek státu nebo na právnické osoby, které budou moci nabývat majetek do svého vlastnictví. U majetku kulturní povahy, který je veřejností vnímán jako majetek v

¹⁰ Včetně všech státních hradů a zámků, tedy i těch, které jsou dosud v péči okresních úřadů.

pravém slova smyslu veřejný, tudíž nezczizitelný, to však nebude průchodné. Stačí připomenout, jak bolestně nese veřejnost ztráty na kulturním dědictví, povstale díky jinak obecně kladně přijímané liberalizaci vlastnictví a života vůbec.

Ministerstvo kultury proto navrhne věcný záměr zvláštního zákona a na jeho základě zákon, který

- bude státu umožňovat zřizování, změny a zrušení kulturních institucí způsobem obdobným příspěvkovým organizacím územních samosprávných celků, včetně obdobného modelu nakládání s majetkem zejména kulturní povahy;
- zajistí poskytování dotací ze státního rozpočtu, přijímání příspěvků z krajského a obecního rozpočtu;
- zefektivní víceleté financování dlouhodobých projektů;
- umožní pojištění majetku druhých osob, jenž bude kulturní instituci zapůjčen např. pro výstavu;
- umožní náhradu komerčního pojištění institutem státní záruky.

Ministerstvo kultury si je rovněž vědomo současného neuspokojivého stavu odměňování pracovníků kulturních institucí, který výrazně zaostává za jejich vzdělaností i rozsahem práce. Ministerstvo kultury bude usilovat o zlepšení této situace, aby mohla být lépe diferencována vysoce odborná činnost specialistů v těchto institucích.

Článek 10 - Zefektivnit podporu neziskovým nevládním organizacím zdokonalením zásad grantového řízení jako základního nástroje pro financování kultury z veřejných rozpočtů

Konkrétně :

Vláda i nadále hodlá pomáhat při realizaci nekomerčních kulturních projektů, a to především formou fakultativních grantových programů vyhlášených veřejnoprávními fondy i orgány státní správy. Při rozhodovacích procesech o konkrétních projektech mají platit zejména tyto zásady:

- při rozhodování se v zásadě nepřihlíží k formě právní subjektivity předkladatele, rozhodující je pouze umělecká, dokumentární, kulturně výchovná či vědecko-výzkumná hodnota (dále jen “odborná hodnota”) předpokládaného výsledku projektu, a to za samozřejmého předpokladu jeho obecné či veřejné prospěšnosti;
- nestanoví-li zákon nebo jiné závazné opatření jinak, orgánu veřejné správy nepřisluší, aby posuzoval odbornou hodnotu předpokládaného výsledku projektu; toto posouzení nechť je přenecháno za tím účelem jmenovaným odborným grémiím složeným z nezávislých odborníků delegovaných profesními organizacemi, senáty vysokých škol uměleckých směrů, odborovými svazy;
- veškeré rozhodování by mělo být založeno na tajném hlasování, jehož výsledky musí být přiměřenou formou zveřejněny;
- při rozhodování musí být v maximální možné míře vyloučen konflikt zájmů;
- při rozhodování o projektech musí být, za dodržení samozřejmého předpokladu vysoké odborné hodnoty, dosaženo i diversity (plurality) projektů, to znamená, že nelze připustit, aby v rámci jednoho oborového programu, např. ve prospěch prezentace výtvarných děl, byly pozitivně ohodnoceny jen projekty jednoho názorového, stylového, žánrového či směrového typu.

Administrativním orgánům veřejné správy kromě přípravy grantových a tendrových programů náleží při jejich provádění především administrativní stránka věci, péče o

doдрžování relevantních právních předpisů, kontrola správnosti využití přidělených prostředků a informování členů posuzujících grantových grémií.

Článek 11 - V rámci reformy veřejné správy výběrově převést zřizovatelské funkce na nižší orgány veřejné správy včetně souvisejících finančních prostředků, podporovat z úrovně středního stupně veřejné správy místní kulturu, vytvořit regionální podpůrné veřejnoprávní fondy

Konkrétně :

Snaha orgánů obecních samospráv o rozvoj místních kulturních služeb je limitována mj. jejich ekonomickými možnostmi. Obce v současnosti přebraly či přebírají zřizovatelskou funkci ke kulturním institucím dříve zřizovaným nižšími stupni státní správy, přičemž tyto instituce i nadále plní (nebo by měly plnit) svou spádovou funkci, tj. poskytovat přístup ke kulturnímu bohatství širšímu okruhu občanů, než jsou jen občané zřizovatelské obce. Proto vláda plně podporuje řešení aby se na finančním zabezpečení takových institucí do budoucna podílely i krajské články veřejné správy. Ustavení krajů umožňuje výběrově decentralizovat zřizovatelskou funkci ke kulturním institucím.

Vláda je si vědoma, že je třeba standardizací dostupnosti kulturních služeb zajistit rovnost šancí na přístup občanů k informacím a ke kulturnímu bohatství. Uznává, vzhledem k charakteru osídlení země, že kultura nemůže být soustředěna výhradně do metropolí, a tedy uznává i důležitost tzv. místní kultury.¹¹

Ministerstvo kultury bude nadále monitorovat a poznávat místní a regionální kulturu, aby mohlo přijímat koncepční opatření a poskytovat podporu i informační servis.¹²

Článek 12 - Podporovat podnikatelské aktivity v kultuře zejména daňovými úlevami a příspěvky

Konkrétně :

Soukromá podnikatelská sféra podstatně rozšířila nabídku produktů a služeb tradičně zařazovaných do oblasti kultury nebo na ni těsně navazujících, jako je kulturní turismus či stavební podnikání při opravách a údržbě památek. Investice do opravy památky je v celospolečenském rozměru investicí velmi rychle návratnou, proto je užitečné pokračovat v realizaci všech příslušných programů ministerstva kultury.

Za hlavní formu pomoci soukromé podnikatelské sfěře v oblasti kultury bude vláda považovat pomoc nepřímou, především udržení nižší sazby DPH na některé služby či okruhy předmětů tradičně řazených do sféry kultury, jako jsou např. neperiodické publikace nebo

¹¹ Tzv. místní kultura je zajišťována jednak profesionálními kulturními institucemi, které mají sídlo v daném místě (muzea, kina, knihovny, galerie, divadla, agentury, nakladatelství, hvězdárny a planetária atd.), jednak místními občanskými sdruženími (včetně profesních) zaměřenými na prezentaci kulturního bohatství spoluobčanům. Především ta jsou nositeli "živého umění" v malých sídlech. Místní kultura tedy nabízí celou škálu profesionálních i neprofesionálních aktivit, a to od výslovně umělecky zaměřených, až po akce kulturně osvětové. Z analýz vyplývá, že neprofesionální místní kultura v menších sídlech je na lepší úrovni tam, kde zároveň působí profesionální kulturní instituce.

¹² Za tímto účelem zřídilo v roce 1991 ministerstvo kultury Informační a poradenské středisko pro místní kulturu (IPOS), které má za úkol vykonávat činnost poznávací, studijní, dokumentační, informační, statistickou, poradenskou, ediční a vydavatelskou v oboru místní a regionální kultury. Své služby IPOS poskytuje orgánům státní správy a samospráv, spolkům, kulturním zařízením i jednotlivcům. Je zároveň jediným centrálním odborným pracovištěm pro rozvoj neprofesionálních uměleckých aktivit.

docílení této nižší sazby DPH u dalších předmětů např. u autorských výtvarných uměleckých děl, a ekonomickou podporu nekomerčním kulturním institucím, jakož i obcím a majitelům při péči o kulturní památky a jejich soubory.

Některé konkrétní podnikatelské projekty jsou programově vedeny snahou zprostředkovat veřejnosti velmi hodnotná díla či umělecké výkony, a to i za cenu předvídaných rizik a ztrát. Jako příklad lze uvést řadu nakladatelských počínů, např. vydávání některých odborných periodik či neperiodických publikací.

Tyto podnikatelské projekty zaslouží podporu v rámci grantových programů.

Článek 13 - Podporovat mezinárodní kulturní spolupráci, zajistit kompatibilitu tuzemských právních předpisů s právními předpisy ES a ekonomické zdroje pro plnění smluvních závazků; zformulovat roli regionů

Konkrétně :

Kultura je prvním “vyslancem státu”, je nástrojem pomáhajícím praktickému naplňování Charty OSN, zejména pokud jde o vzájemné porozumění mezi národy. Toto porozumění není možné bez vzájemného poznání umožňovaného mj. výměnou kulturních hodnot. Naše kultura má v celosvětovém kontextu své pevné a tradiční místo a české umění výrazně napomáhá vytváření povědomí o České republice.

Vláda bude proto usilovat o prohlubování mezistátní, zejména multilaterální spolupráce v oblasti kultury. Má přitom na zřeteli především tyto důležité cíle: posílení demokratických hodnot a lidských práv, vybudování sebedůvěry a vzájemného respektu národních kultur, propagaci kulturní komunity nové Evropy a její rozmanitosti při zachování národní identity. Vláda si je vědoma, že jedním ze základních vkladů každé země do světového bohatství je vklad její vlastní kultury v její specifčnosti. Vláda je si rovněž vědoma, že postupující globalizace světa může znamenat určité nebezpečí pro evropskou kulturní identitu, bohatou rozrůzněnost jednotlivých kultur a hrozit ztrátou tohoto společného bohatství světa a jeho zprůměrováním. Vláda sdílí přesvědčení panující i v jiných zemích, že mnohé kulturní statky a služby jsou sice zbožím, avšak zbožím zvláštní povahy, které vyžaduje v mezinárodním kontextu i zvláštní zacházení a pravidla.

Vláda je proto připravena podporovat aktivity, které směřují k prospěchu uchování bohatosti a mnohohrstevnatosti evropské kulturní tradice¹³, a zvláště kultury středoevropské.

Vláda zajistí, že nejenže tuzemské právní předpisy týkající se kulturního bohatství budou plně harmonizovány s komunitárním právem ES, ale že také jejich provádění státní správou bude na úrovni srovnatelné se zeměmi společenství.¹⁴

Česká republika bude přitom využívat i podpory v rámci komunitárních programů, zejména v programu “Kultura 2000”.¹⁵

Ochrana práv duševního vlastnictví je stále složitější v souvislosti s moderní technologií šíření děl, a proto vyžaduje stále více spolupráci všech vládních orgánů a nevládních organizací k uplatňování a vynucování těchto práv, upravených v autorském zákoně.

¹³ Deklarace o kulturní rozmanitosti, přijatá Výborem ministrů na jeho 733. Zasedání dne 7. prosince 2000, Rada Evropy, Štrasburk.

¹⁴ Priority ministerstva kultury související se vstupem do EU, vytyčené pro budoucí období, se týkají především oblasti kultury, audiovizí a duševního vlastnictví. V souvislosti s těmito prioritami zohledňuje kulturní politika dokumenty “Národní program přípravy České republiky na členství v EU” a “Přístupové partnerství”. V oblasti harmonizace právních předpisů jde především o oblast ochrany hmotného kulturního dědictví, aplikaci směrnice č. 89/552/EHS ve znění směrnice č.97/36/ES Televize bez hranic v oblasti audiovizí, protože teprve harmonizované předpisy jsou podmínkou pro vstup do komunitárních audiovizuálních programů – Media Plus, Media II Training.

¹⁵ Program “KULTURA 2000” je zaměřen na památkovou péči, knižní kulturu a živé umění.

Zainteresované ústřední orgány státní správy mají za to, že je třeba, aby rozsah konkrétní kulturní spolupráce, zejména se zeměmi ES a Visegrádské skupiny měl vzrůstající tendenci, neboť si uvědomují, jak významnou roli při formování našeho postavení v Evropě hrála a hraje naše provázanost se středoevropským kulturním prostorem.

Vláda zajistí participaci České republiky na některých speciálních projektech UNESCO v oblasti kultury, jako je například Světové kulturní a přírodní dědictví.

Vláda si je zároveň vědoma ekonomických závazků státu vyplývajících z jeho členství v ostatních mezistátních organizacích činných v oblasti kultury a z jeho účastenství na již sjednaných smlouvách a dohodách, které se týkají kultury. Je si vědoma toho, že do budoucna je nutné plně finančně zabezpečovat konkrétní a přesně specifikované závazky státu; obecně formulované závazky státu se budou ekonomicky zabezpečovat jen proporcionálně a přiměřeně ekonomickým možnostem státního rozpočtu.

Zainteresované ústřední orgány státní správy si jsou vědomy, že mezinárodní výměna kulturních hodnot zdaleka nemůže probíhat jen po jejich linii a že dokonce nemusí mít ani mezistátně smluvní základ. Je jim známo, že i tyto kontakty vytvářejí obraz České republiky v zahraničí. Proto vláda hodlá podpořit tento typ výměny kulturních hodnot v rámci vyhlášených dotačních programů.

Při bilaterální výměně kulturních hodnot, až již na bázi smluvní nebo pomocí výběrových fakultativních grantů, bude na své úrovni též vycházet z dílčích (oborových) koncepcí rozvoje jednotlivých oblastí tuzemské kultury a ze zohlednění specifických hodnot a kvalit v daném oboru v konkrétní partnerské zemi.

Ministerstvo kultury si je vědomo potřeby kulturních institucí jako prostředku vytváření a zachování kultury národa, která je v globalizujícím se světě nejen znakem svébytnosti, ale především základním nástrojem vzájemného poznávání. Tím vytváří předpoklady pro dobrou mezinárodní spolupráci i v jiných oborech (politika, ekonomika, výzkum apod.).

Ve smyslu vládní koncepce reformy veřejné správy budou regiony samostatně na základě konkrétních dohod podporovat mezinárodní kulturní spolupráci v souladu s vnitrostátním právem a mezinárodními vládními závazky. Budou iniciovat vlastní aktivity a činnosti směřující k rozvoji kulturní spolupráce se zahraničím na úrovni regionů, při uplatňování místních a regionálních zájmů, zvláštností a specifik.

Článek 14 - Podporovat kulturní aktivity národnostních menšin jako výraz identity a tradic

Konkrétně :

Rozvoj, uchování a prezentace kultury příslušníků národnostních menšin nesouvisí jen s ústavními a dalšími právními závazky českého státu vůči občanům. Vláda se ztotožňuje s přesvědčením moderních evropských¹⁶ států, že kultura každé národnostní menšiny, žijící na území konkrétního státu, obohacuje společnou kulturní pokladnici jejich občanského společenství jako celku.

Ministerstvo kultury hodlá i nadále vyhlášovat samostatnou grantovou řadu pro všechny obory kultury národnostních menšin, a to v rámci grantového programu, může tak

¹⁶ Např. Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace. Sjednána v New Yorku, dne 21.12.1965; Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin. Sjednána ve Štrasburku, dne 1. 2.1995, pro Českou republiku vstoupila v platnost dnem 1. 4. 1998 (ratifikace 18.12.1997), znění vyhlášky č. 96/1998 Sb.; Evropská charta regionálních či menšinových jazyků. Sjednána ve Štrasburku dne 5.11.1992 (Česká republika chartu podepsala 9.11. 2000).

však činit jen přiměřeně možnostem své rozpočtové kapitoly. Do budoucna a v návaznosti na vznik středního stupně veřejné správy se prioritně zaměří na projekty širšího významu – budou preferovány multietnické akce, které podporují vzájemné poznání a porozumění a napomáhají potírání negativních projevů extremismu, rasové a národnostní nesnášenlivosti a xenofobie.

Ministerstvo kultury bude podporovat ve veřejných knihovnách vytváření speciálních knihovních fondů pro národnostní menšiny, zejména romskou.

Jakkoli bude zachován rovný přístup ministerstva kultury vůči všem národnostním menšinám, bude zvýšená pozornost věnována romské menšině. Prioritním úkolem ministerstva kultury bude v tomto směru ekonomická a odborná podpora občanské iniciativě budující Muzeum romské kultury v Brně, jako jednu z mála takto zaměřených institucí v Evropě.

Je žádoucí, aby i budoucí střední stupeň veřejné správy převzal na sebe podporu kulturních aktivit národnostních menšin žijících na území v jeho působnosti. Stejný postup doporučuje ministerstvo kultury orgánům obecní samosprávy přiměřeně jejich podmínkám, a to se zvláštěm zřetelem na kulturní aktivity dětí a mládeže. Tyto aktivity jsou totiž nejen důležitým výchovným a sociálně preventivním faktorem obecně, ale v případě společných kulturních aktivit dětí a mládeže různého národnostního původu mohou přispět k překonání vzájemných předsudků.

Článek 15 - Podporovat integraci cizinců do české společnosti a vztahy mezi komunitami

Konkrétně :

S ohledem na dosavadní geopolitické změny v Evropě, na vývoj migrační situace i na zájem České republiky o vstup do Evropské unie, přijala vláda 11. prosince 2000 usnesení č. 1266 o realizaci Zásad koncepce integrace cizinců na území České republiky a o návrhu Koncepce integrace cizinců na území České republiky.

Úspěšná integrace dlouhodobě usídlených cizinců představuje nejlepší prevenci vzniku etnických, národnostních, náboženských či kulturních konfliktů, k nimž může v důsledku migrací docházet. Vytváření podmínek k dosažení společenského konsensu při soužití domácí a přistěhovalé populace je proto velmi důležité.. Cestou k tomu je informování veřejnosti o problematice migrace, o tom jaká pozitiva či negativa s sebou přináší, výchova k mezikulturní komunikaci, k pochopení odlišností jiných kultur, k vědomí, že kultura každé komunity žijící na našem území je obohacením celého občanského společenství. Tyto znalosti mohou napomoci k vytváření pozitivního či neutrálního postoje k cizincům, k odstraňování předsudků, rasistických a xenofobních postojů. Možnost uchovávat a rozvíjet vlastní kulturu také zvyšuje kvalitu života cizinců u nás a napomáhá rychlejší adaptaci na nové prostředí a životní podmínky.

K naplnění uvedených cílů bude Ministerstvo kultury vyhlášovat vedle stávajícího programu na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice samostatný grantový program zaměřený na:

- a) podporu kulturních, náboženských či nábožensko-kulturních aktivit cizinců dlouhodobě žijících v zemi a prezentaci těchto aktivit majoritní společnosti jako formu osvěty,
- b) podporu vytváření reálného mediálního obrazu o vztazích mezi kulturně a nábožensky odlišnými komunitami v České republice.

Článek 16 - Podporovat účast osob se zdravotním postižením na kulturních aktivitách a kulturních službách

Konkrétně :

Kultura má nepochybně význam pro kompenzaci psychických a společenských problémů, které občanům způsobuje zdravotní postižení a nemoc. V souladu s článkem 34 Listiny základních práv a svobod je třeba, aby i tito občané měli možnost podílet se na kulturním bohatství, případně ho i spoluvytvářet. Mimo jiné i proto přijala vláda Národní plán vyrovnání příležitostí pro občany se zdravotním postižením.¹⁷

V souladu s tímto plánem bude ministerstvo kultury v rámci speciálního grantového programu Podpora kulturních aktivit zdravotně postižených občanů finančně podporovat projekty zacílené na

- a) zpřístupnění kulturních zařízení nezřizovaných ministerstvem kultury imobilním občanům pomocí technického vybavení,
- b) na vlastní kulturní aktivity osob se zdravotním postižením.

Bude přitom důsledně dbát usnesení vlády, která na přijatý Národní plán navazuje. Cílem je všeobecná přístupnost všech kulturních institucí tak, aby nevyklučovala vstup žádného návštěvníka z důvodu zdravotního postižení.

Ministerstvo kultury zhodnotí uplatňování autorského zákona pro potřeby zdravotně postižených zejména v souvislosti se zpřístupněním děl, zvukových a zvukově obrazových záznamů moderní technologií.

Článek 17 - Zdokonalit ochranu práv autorů a práv příbuzných

Konkrétně :

Ministerstvo kultury bude i nadále sledovat harmonizaci práva autorského s legislativou ES, která se týká šíření děl, výkonů výkonných umělců, zvukových a zvukově obrazových záznamů a databází internetovou sítí. Autorský zákon č. 121/2000 Sb. bude novelizován tak, aby odpovídal směrnicí o harmonizaci některých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v informační společnosti a směrnicí o právu na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého. Legislativní proces přijímání těchto směrnic ES má být dovršen v roce 2001.

V roce 2001 předloží vládě návrh na postup ve věci zvýšení ochrany audiovizuálních výkonů výkonných umělců v návaznosti na smlouvu Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO), kterou přijala diplomatická konference v prosinci 2000. Audiovizuálním výkonům je třeba mezinárodně poskytnout ochranu z hlediska jejich užití v informační společnosti.

Ministerstvo kultury se bude podílet na realizaci dlouhodobé Koncepce boje proti kriminalitě v oblasti duševního vlastnictví podle usnesení vlády č. 330 ze dne 14. dubna 1999. Na základě mnohostranné dohody uzavřené s Českou obchodní inspekcí spolupracuje také na vytvoření databáze ochrany práv duševního vlastnictví a na potírání obchodování s padělaným a pirátským zbožím.

Ministerstvo kultury bude napomáhat uzavírání kolektivních a hromadných smluv mezi kolektivními správci práv a uživateli děl s cílem zvýšit ochranu práv duševního vlastnictví a zároveň vytvořit vyvážený vztah nositelů práv a uživatelů předmětů chráněných autorským zákonem. Za tím účelem povede veřejně přístupný seznam zprostředkovatelů těchto smluv.

¹⁷ Schválen usnesením vlády ČR ze dne 14. 4. 1998 č. 256.

Článek 18 - Podporovat veřejnou prezentaci profesionální divadelní, hudební, výtvarné, literární tvorby a tvorby v oblasti užitého umění a uměleckých řemesel

Konkrétně :

V souladu s článkem 15 Listiny základních práv a svobod nepřísluší orgánům veřejné správy, aby se vměšovaly do procesu umělecké tvorby.

Stát zaručuje umělcům naprostou svobodu tvorby a její prezentace (nestanoví-li zákon jinak, např. propagace rasismu) jako nutný předpoklad zdravého rozvoje duchovního klimatu společnosti.

Vláda je proto přesvědčena, že jí náleží (stejně jako dalším orgánům veřejné správy) v návaznosti na článek 34 Listiny základních práv a svobod především úloha podporovat prezentaci výsledků soudobé profesionální umělecké tvorby občanům, neboť její výsledky představují součást kulturního bohatství.

Tomuto úkolu se věnují na neziskovém základu speciální kulturní instituce zřizované ústředními a nižšími orgány veřejné správy včetně orgánů obecní samosprávy a soukromé právní subjekty.

Ministerstvo bude pro ty instituce, u nichž nebude po jejich transformaci zakladatelem, aplikovat speciální výběrové grantové programy¹⁸ určené na podporu této jejich neziskové prezentační funkce, a to speciálně pro oblast hudebních těles, divadel, nekomerčních galerií, výstavních sálů a muzeí.

I kdyby v budoucnu orgány krajů převzaly zřizovací funkci k některým divadlům a hudebním tělesům od orgánů obecní samosprávy, bude pokračovat Program podpory českých divadel a Program na podporu stálých profesionálních symfonických orchestrů a sborů, i když v proměněné podobě. Vláda bude tento program považovat za svůj vklad do kooperativního financování těchto důležitých profesionálních uměleckých institucí.

Pro oblast prezentace soudobého výtvarného umění, architektury, užitého umění, designu a uměleckého řemesla bude zřízen analogický speciální Program pro prezentaci soudobé výtvarné tvorby v galeriích, muzeích a výstavních sálech, který by měl vyrovnat dosavadní rozdílnost podmínek pro profesionální prezentaci děl hudebních a divadelních a děl výtvarných umění a děl užitého umění a uměleckých řemesel.

V rámci těchto oborových grantových programů budou podporovány projekty občanských, resp. profesních sdružení, zaměřené na nekomerční prezentaci soudobé profesionální umělecké tvorby a interpretace. Tato řada bude rovněž otevřena pro fakultativní grantovou pomoc neziskovým projektům organizovaným dalšími typy soukromých právnických subjektů.

V zájmu prezentace českého umění v zahraničí – hudba, literatura, divadlo, výtvarné umění, umělecká řemesla a užité umění – bude vláda podporovat realizaci významných projektů v rámci speciálně vyhlášeného grantového programu.

Vláda má za to, že je v zájmu rozvoje českého soudobého umění jeho tvůrčí konfrontace soudobým uměním zahraničním. Důraz přitom klade na mnohostrannou výměnu uměleckých názorů, kterou umožňují mnohonárodní přehlídky, festivaly, výstavy, apod., zejména ty, které jsou pořádány pravidelně.

¹⁸ Tato podpora navazuje na Rezoluci zasedání ministrů kultury s Radou EU č. 491Y0719(03) ze dne 7. 6. 1991, o rozvoji divadla v Evropě a Rezoluci zasedání ministrů kultury s Radou EU č. 491Y1205(03), ze dne 14. 11. 1991, o podpoře divadelních událostí, Rezoluci Rady EU a ministrů kultury č. 487Y1119(01) ze dne 9. 1. 1987, o podpoře překladů důležitých děl z oblasti evropské kultury, na Rezoluci Rady EU a ministrů kultury č. 489Y0720(01) ze dne 18. 5. 1989, o podpoře knih a čtení, a na Rezoluci Rady EU a ministrů kultury č. 493Y0612(01) ze dne 17. 5. 1993, o podpoře překladů současných evropských dramatických děl.

Článek 19 - Přispívat k profesionálnímu rozvoji mladých talentů

Konkrétně :

V zájmu budoucího rozvoje profesionálně vytvářeného kulturního bohatství je podpora mladých talentů a možnost pro nejnadějnější z nich získávat přímé profesní zkušenosti na domácí profesionální scéně i v zahraničí. Proto vláda počítá, v návaznosti na výuku na středních a vysokých uměleckých školách, s konstrukcí zvláštního postgraduálního programu zaměřeného na částečnou finanční podporu domácích a později i zahraničních stáží nejnadějnějších talentů, a to umělců i teoretiků, s cílem navázat na systém domácích i zahraničních stipendií pro studenty.

Vláda zajistí navázání přerušené meziresortní spolupráce v oblasti středního a vysokého uměleckého školství a jeho přesahu do umělecké praxe.

Na podporu uměleckého růstu mladých talentů cestou konfrontace se soudobými zahraničními trendy bude v rámci shora uvedených grantových programů vyčleněna vždy speciální řada určená na pomoc mezinárodním tvůrčím dílnám mladých umělců pořádaným v tuzemsku.

Ministerstvo kultury bude usilovat o rozšíření nabídky stipendijních pobytů mladých umělců, zvláště pak v ateliérech pronajatých ministerstvem.

Ministerstvo kultury mimoto bude pokračovat ve spolupráci s vysokými uměleckými školami na vyhlášení programu “Český ateliér v Českém Krumlově” pro mladé umělce, především pak pro absolventy těchto škol do 3–5 let po absolutoriu, na stipendijní pobyty v ministerstvem pronajatém ateliéru v Mezinárodním centru Egona Schieleho v Českém Krumlově a v Centru německo-rakousko-českého setkávání v Salónu Sidonie Nádherné na zámku Vrchotovy Janovice.

Článek 20 - Podporovat kritickou reflexi umělecké tvorby

Konkrétně :

Základem kvalitní veřejné prezentace nově vznikajících uměleckých děl a interpretačních výkonů je jejich teoreticko kritická reflexe. V tomto směru hodlá Ministerstvo kultury do budoucna vyhlášovat samostatný grantový program na podporu

1. teoreticko kriticky zaměřených projektů příslušných odborných profesních sdružení, a to prioritně pro projekty s mezinárodním prvkem,
2. ve prospěch vydávání periodických i neperiodických odborných publikací.

Článek 21 - Napomáhat vyrovnání podmínek pro uměleckou tvůrčí činnost s podmínkami vědecké tvorby

Konkrétně :

Vláda je si vědoma asymetrie, která existuje mezi podporou vzniku kinematografických děl a “nepodporou” vzniku autorských děl z ostatních uměleckých oborů. Tento nepoměr vznikl tím, že Státní fond kultury ČR nerozvinul svou činnost.

Proto bude vláda usilovat o vyváženost mezi zásadou poskytovat výběrově podporu ze státního rozpočtu vzniku tvůrčích vědeckých děl¹⁹ a dosavadní zásadou neposkytovat

¹⁹ Ve smyslu zákona č. 300/1992 Sb., o státní podpoře výzkumu a vývoje, ve znění pozdějších předpisů.

takovouto podporu vzniku autorských uměleckých děl²⁰. Důvodem je veřejný zájem o rozvoj a zachování žánrové a oborové celistvosti kultury. Tato podpora bude určena pro vznik takových děl, pro něž komerční sféra neposkytuje dostatek impulsů (např. poezie, soudobá vážná hudba).

K tomu bude mj. nutné vhodnější legislativní prostředí, na jehož změně se ministerstvo kultury bude podílet.

Článek 22 - Využívat veřejných anonymních soutěží pro realizaci a rekonstrukci architektury a jiných uměleckých objektů ve veřejném prostoru

Konkrétně :

Vláda si na základě podnětů odborné veřejnosti uvědomuje situaci v oblasti architektury a jiných uměleckých objektů ve veřejném prostoru, nenáleží jí však, aby v tomto směru jakkoli ovlivňovala rozhodování soukromých investorů nad rámec stanovený zákonem²¹. Proto podporuje vyhlašování veřejných anonymních uměleckých soutěží v případě výstavby a přestavby budov, které jsou ve veřejném vlastnictví, a v případě úprav veřejných prostranství.

Článek 23 - Oceňovat nejlepší výsledky umělecké tvorby, interpretace a prezentace

Konkrétně :

Nezastupitelnou formou podpory profesionální umělecké tvorby a interpretace je ocenění nejlepších děl a uměleckých výkonů. Vláda proto hodlá i nadále podporovat udělování cen vyhlašovaných reprezentativními profesními právníckými osobami.

Vláda doporučuje městům, aby zvážily obnovení prvorepublikové tradice udělování jejich vlastních cen, které v minulosti přispívaly mj. k jejich renomé.

Vláda je přesvědčena, že podobný efekt mají i soutěže, proto hodlá i nadále výběrově podporovat jejich pořádání, zejména půjde-li o soutěže s mezinárodní účastí.

Vláda bude rovněž podporovat vyhlašování oborových cen v oblasti architektury, muzejnictví, výstavní a publikační činnosti.

Článek 24 - Zlepšit podmínky pro výchovu v oblasti uměleckých řemesel; podporovat nekomerční prezentaci nejlepších výsledků

Konkrétně :

Vláda si uvědomuje spoluodpovědnost stanovenou zákonem za oblast uměleckých řemesel. Je si vědoma zejména ohrožení “mezigenerační” kontinuity řady speciálních uměleckořemeslných oborů potřebných mj. pro zachování movitého kulturního dědictví.

Naváže proto spolupráci s příslušnými profesními sdruženími a bude iniciovat spolupráci s ústředními orgány odpovědnými za učňovskou a odbornou výchovu tak, aby i méně frekventované obory uměleckých řemesel vyučované jednotlivými mistry měly dorost.

²⁰ V této souvislosti je třeba zdůraznit, že autorský zákon a předpisy související nečiní co do ochrany žádný rozdíl mezi tím, zda jde o tvůrčí dílo vědecké či umělecké.

²¹ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění.

Je připravena v rámci grantového programu určeného na podporu prezentace užitého umění a uměleckých řemesel fakultativně podpořit nekomerční expozice výsledků soudobých uměleckých řemesel.

Doporučuje rovněž nižším orgánům veřejné správy obdobný postup.

Článek 25 - Provést analýzu předpisů zemí ES upravujících otázku uměleckých ateliérů a pracoven; na jejím základě navrhnout případně příslušná opatření

Konkrétně :

Vláda je si vědoma obtížné situace, která vznikla pro profesionální uměleckou tvorbu v některých oborech umění, v nichž je vytvoření díla z hlediska své geneze přímo podmíněno speciálním uměleckým pracovištěm - ateliérem, v důsledku růstu nájemného. Je jí však rovněž známo, že dostupnost ateliérů je příjmově diferencovaná.

Ministerstvo kultury k této věci proto provede rozbor relevantních právních předpisů srovnatelných zemí ES a očekává účinný podíl profesních sdružení na této analýze.

Článek 26 - Usilovat o zohlednění specifik vybraných uměleckých povolání v sociálně právních předpisech

Konkrétně :

Činnost některých výkonných umělců (např. některé hudebně interpretační obory, členové tanečních těles apod.) je natolik fyzicky náročná, že nutně vede k ukončení profesionální kariéry ve věku, kdy ještě nevzniká nárok na starobní důchod a zároveň podle platných předpisů nevzniká nárok na přiznání invalidního důchodu. Dosavadní kvalifikace umělců spolu s jejich vyšším věkem, ve kterém k uvedené skutečnosti dochází, je znevýhodňuje při hledání náhradního uplatnění na trhu práce.

Vláda bude proto usilovat, aby připravovaná reforma důchodového pojištění pamatovala na tuto okolnost a v rámci svých možností bude podporovat i nabídku vhodných rekvalifikačních kurzů apod.

Vláda je si vědoma, že současné právní předpisy upravující oblasti pracovně právních vztahů a sociálního zabezpečení neberou v úvahu některé zvláštnosti uměleckých povolání. Je tomu tak v případě zaměstnaneckého poměru umělce i v případě, je-li umělec pracovně aktivní jako osoba samostatně výdělečně činná nebo je-li zaměstnáván výhradně jen ad hoc (např. zaměstnávání herců bez stálého angažmá jen na roli).

Se záměry uvedenými v tomto a předchozím článku přímo souvisí potřeba konstruktivní spolupráce profesních uměleckých sdružení jak s vládou, tak především mezi sebou, a to zejména v těch otázkách, které se týkají problémů spojených s legislativními úpravami.

Vláda deklaruje své přesvědčení, že jí nenáleží, aby se vměšovala do spolkového života, je však přesvědčena, že jakékoli úpravy týkající se postavení umělce odvisí od jasné definice pojmu "umělec". Ta bude navazovat na příslušný mezinárodní dokument²² a měla by být koordinovaně navržena uměleckými obcemi samými. Teprve na ni mohou navazovat eventuelní opatření a následné prováděcí kroky.

²² Doporučení o postavení umělce. Přijato 21. zasedáním Generální konference UNESCO. Bělehrad, dne 27.10.1980.

Článek 27 - Rozvíjet neprofesionální umělecké aktivity; podporovat veřejnou prezentaci nejlepších výsledků

Konkrétně :

Z hlediska veřejného zájmu má pěstování neprofesionálních uměleckých aktivit význam pro upevňování místních občanských společenství a pro kulturní život, a to zejména v menších obcích, v nichž jeho prezentace často zajišťuje jediný kontakt jejich obyvatel, především dětí, s “živým uměním” nezprostředkovaným médií.

Přispívá k sebevzdělávání, rozvoji tvořivosti; u osob se zdravotním postižením a seniorů napomáhá k reintegraci do populace; u rizikových věkových skupin je jeho pěstování prevencí před zneužíváním volného času.

Činnost jednotlivých ochotnických a amatérských spolků, těles, souborů, skupin a kroužků má být podporována především orgány obecní samosprávy. V případě velkých kvalitních amatérských těles a souborů se orgánům obecní samosprávy doporučuje navázat na zkušenosti ze zahraničí (Belgie, Německo), kde jsou vzájemné vztahy mezi obcí a neprofesionálním tělesem (souborem) upraveny dlouhodobou dohodou mezi obcí a tělesem či souborem. Mimo rámec těchto dohod a v případech dalších amatérských aktivit se doporučuje orgánům samosprávy podporovat je prostřednictvím pravidelně vyhlašovaného grantového řízení nebo na ně pamatovat v rámci zřizovatelských či zakladatelských závazků k neziskovým organizacím, při nichž tato tělesa existují.

Vzhledem k obecně prospěšnému významu amatérského uměleckého hnutí, bude ministerstvo kultury výběrově podporovat jeho národní přehlídky a festivaly i nejvýznamnější a ojedinělé regionální akce. Za tím cílem bude pravidelně vyhlašovat grantový program. Prioritně v něm podpoří akce, které budou pořádány či podpořeny nižšími stupni veřejné správy či orgány obecní samosprávy a které nebudou mít jen výslovně prezentační charakter, ale též část konzultačně odbornou. Podobný postup se doporučuje nižším stupňům veřejné správy v rámci jejich územní působnosti.

Vzhledem k pozitivním výsledkům pěstování amatérského umění je vláda přesvědčena, že si nejlepší výsledky v této oblasti zaslouží ocenění. Proto v zájmu morální stimulace této sféry “živého” umění, resp. jeho tvůrců, budou udělovány Ceny v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit a tradiční lidové kultury.

Článek 28 - Posílit péči o tradiční lidovou kulturu

Konkrétně :

Mezinárodně uznávaným koncepčním základem péče o tuto oblast živého umění (a zároveň i kulturního dědictví) je Doporučení o ochraně tradiční lidové kultury²³. Tento dokument mezinárodně zakotvuje:

- identifikovat jevy tradiční lidové kultury (včetně umění),
- sbírat je,
- uchovávat,
- šířit,

²³ Doporučení přijaté 25. zasedáním Generální konference UNESCO. Paříž, dne 15. 12. 1989. Díla a interpretační výkony zařazované do oblasti lidového umění jsou v přiměřené míře chráněna mezinárodními smlouvami o právech duševního vlastnictví. Podobně se na ně přiměřeně vztahují i ustanovení tuzemských právních předpisů týkajících se práv duševního vlastnictví. Na některé hmotné artefakty náležející do oblasti lidového umění se rovněž vztahují zákony z oblasti ochrany kulturního dědictví, např. zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění; zákon č. 71/1994 Sb., o vývozu předmětů kulturní hodnoty, v platném znění; dosud platný zákon č. 54/1959 Sb., o muzeích a galeriích atd.

- chránit je ve smyslu právní ochrany duševního vlastnictví.

Orgány státní správy jako dosavadní zřizovatelé řady sbírkových institucí považují sběr a ochranu hmotných artefaktů tradiční lidové kultury za součást jejich běžných sbírkotvorných povinností. Vláda zdůrazňuje, že tyto projevy jsou nedílně a bytostně spojeny s místními a oblastními kulturními tradicemi a součástí kulturní identity míst a území. Proto je především úkolem nižších orgánů veřejné správy, aby i tomuto okruhu potenciálních sbírkových předmětů věnovaly pozornost jimi zřizované či založené sbírkové instituce.

Pokud jde o nehmotné prvky a projevy žijící tradiční lidové kultury a umění (např. hudba, tanec, techniky a postupy tradičních lidových řemesel apod.), a to zejména ty, kterým hrozí nevratný zánik, zajistí Ústav lidové kultury ve Strážnici²⁴ úkoly spojené s jejich sběrem, zejména vytvořením příslušných databází, dokumentací a archivací s využitím nových záznamových technologií, a jejich dalším šířením prostřednictvím ediční činnosti.

Ministerstvo kultury bude v tomto smyslu také podporovat aktivity muzeí, zejména jejich etnografických pracovišť, s vědomím, že tzv. vlastivědná muzea jsou výjimečně dochovaným fenoménem v Evropě, založeným – mimo jiné – právě na sběru a uchovávání nejen hmotných, ale i nehmotných dokladů tradiční kultury a umění. Tyto úkoly jsou prioritní, má-li být tato ještě žijící část kulturního dědictví pro příští generace vůbec zachována.

V souvislosti s ustavením Meziresortní komise ministerstva kultury a ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro mimoškolní dětské a mládežnické umělecké aktivity, výchovu uměním i k umění a kulturnímu dědictví, odborné a umělecké školství se Ministerstvo kultury zaměří v jejím rámci i na osvojování nehmotných prvků lidové kultury. Vláda pokládá za důležitou též prezentaci prvků nehmotné lidové kultury. Považuje ji i za nástroj napomáhající jejich dalšímu šíření a zpřístupnění této části kulturního bohatství občanům. Proto bude v rámci svých grantových programů podporovat festivaly tradiční lidové kultury a folklóru. Prioritně bude podporovat ty, které napomáhají uchovávat původní formy lidové kultury obcí a regionů a bude-li zajištěna jejich nezávislá odborná dramaturgie.

Zvláštní důležitosti se pak budou těšit festivaly oficiálně uznané některou z autoritativních odborných nevládních mezinárodních organizací, jako je Mezinárodní rada organizací folklorních festivalů a lidového umění (CIOFF).

Pokud jde o tzv. hmotnou součást žijící tradiční lidové kultury, jsou nejohroženější lidová řemesla, která nejsou schopna obstát v tržní konkurenci s průmyslovou výrobou, často nehodnotně napodobující jejich vzory, a moderně organizovaným obchodem. Zároveň s ekonomickým zánikem výrobců, s příslušnými dopady ve sféře sociální, zanikají nevratně i znalosti tradičních technologií a postupů, což má, mimo jiné, i důsledky pro správnou konzervaci příslušných hmotných artefaktů ve sbírkových institucích.

Ministerstvo kultury proto zpracuje a bude realizovat Plán na dokumentaci a podporu revitalizace tradičních lidových řemesel²⁵. Bude přitom vycházet z poznatků zemí, které takovéto plány již realizovaly (Japonsko) a z doporučení mezinárodních organizací, včetně UNESCO.

²⁴ Ústav lidové kultury ve Strážnici je jedinou státní institucí, která komplexně, z hlediska územního i obsahového, a ve veřejně prospěšném zájmu ošetřuje tuto oblast. Vzhledem k jeho mezinárodnímu odbornému zapojení a vzhledem k tomu, že jde o instituci, která svou činností pokrývá v posledních letech celé území státu, bude jej nadále zřizovat ministerstvo kultury.

²⁵ Bude jednat zejména o dokumentaci, jejich revitalizaci a podporu kvalitní produkce v této oblasti. Tato podpora by se měla odehrávat systémem na sebe navazujících podpůrných programů (např. podpora publikační činnosti jak pro výrobce – technologie, tak pro širší veřejnost – popularizace; vyhledávání dalších výrobců formou tzv. vyhledávacích soutěží, podpora vynikajících autentických výsledků, u nichž je možné uvažovat až o udělení právně registrované značky atd.).

V rámci tohoto plánu bude vláda též usilovat o alespoň částečné nahrazení speciálních archivů, které byly budovány od 30. let tohoto století, a byly v nedávné době poničeny a rozdrobeny při likvidaci ÚLUV, přestože šlo o veřejně prospěšnou databázi evropsky ojedinělé hodnoty a přes protesty odborné veřejnosti.

Článek 29 - Využívat podílu lidových a amatérských umělců na prezentaci české kultury v zahraničí; posílit podporu kulturních aktivit krajanů v zahraničí

Konkrétně :

Účast souborů i jednotlivců z různých oborů neprofesionální umělecké aktivity na prestižních zahraničních festivalech, soutěžích a přehlídkách napomáhá plnit reprezentační funkci české kultury ve vztahu k zahraničí. Soubory i jednotlivci zde vystupují jako reprezentanti České republiky a jejich úspěchy jsou vnímány zahraničními pořadateli a orgány mezinárodních nevládních organizací i jako úspěch státu, resp. jeho kulturní politiky.

Vláda bude na základě stanovisek českých sekcí mezinárodních nevládních odborných organizací výběrově podporovat formou grantů účast špičkových těles a jednotlivců na prestižních prezentačních akcích. Pro tyto účely bude v rámci grantových programů pravidelně vyhlášována zvláštní řada s přesně stanovenými kritérii.

V zájmu jejich zahraniční reprezentace se samosprávným orgánům měst, obcí a regionů doporučuje, aby formou grantů podpořily účast svých neprofesionálních umělců na mezinárodních akcích. Ta přispívá k upevnění přátelských kontaktů obcí s jejich zahraničními protějšky a k interregionální spolupráci.

Vláda se hlásí k odborné pomoci kulturním aktivitám našich krajanů v zahraničí.

Článek 30 - Podporovat kulturní aktivity a kulturní služby jako doplňkové složky osvětových a preventivních projektů

Konkrétně :

Osvětové a preventivní aktivity orgánů veřejné správy jsou obsahem řady vládních dokumentů.²⁶

Ve prospěch realizace těchto vládních programů bude Ministerstvo kultury i nadále vyhlášovat speciální výběrový grantový program. Budou jím podporovány projekty, v nichž kulturní složka doprovází jejich hlavní, dominantní zaměření, např. na prevenci proti alkoholismu a toxikománii, gamblerství, AIDS, na výchovu k partnerským a rodinným vztahům a ve prospěch psychosociální rehabilitace a reintegrace obětí násilí. Prioritu budou mít ty projekty, kteřé nebudou mít charakter jednorázové, nárazové akce.

²⁶ Jde například o tyto programy a dokumenty : Programy podpory a ochrany dětí mládeže (viz usnesení vlády ČR ze dne 13. 3. 1991 č. 66); Koncepce a program prevence kriminality (viz usnesení vlády ČR ze dne 3. 11. 1993 č. 617); Zpráva o plnění úkolů vyplývajících ze Strategie prevence kriminality za léta 1997 – 2000 a Strategie prevence kriminality na léta 2001 - 2003 (viz usnesení vlády ze dne 11. 12. 2000 č. 1265); Národní strategie protidrogové politiky na období 2001 - 2004 (viz usnesení vlády ze dne 23. 10. 2000 č. 1045); Koncepce rodinně právních vztahů (viz usnesení vlády ČR ze dne 4.1.1995); Státní program enviromentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice (viz usnesení vlády ze dne 23. 10. 2000 č. 1048); Státní politika životního prostředí (viz usnesení vlády ČR ze dne 1.4. 1992 č. 472); Národní program podpory a ochrany zdraví ČR (dotační program MZd ČR); Koncepce státní politiky ve vztahu k mladé generaci v České republice do roku 2002.

Článek 31 - Změnou přístupu k výuce podporovat kulturní a estetickou výchovu i výchovu k poznání národního kulturního dědictví vlasti a hrdosti na něj

Konkrétně :

Specifickou pozornost orgánů veřejné správy vyžaduje oblast uměleckých aktivit dětí a mládeže²⁷, protože ty vedou k celkovému rozvoji osobnosti. Tím přispívají k utváření intelektuálního a mravního potenciálu budoucího dospělého občana. Výchova dětí a mladých lidí k aktivní tvorbě a estetické gramotnosti je pomáhá vybavit k tomu, aby v dospělosti mohli na kultuře plnohodnotně participovat dle své svobodné volby. Vláda je si vědoma souvislosti mezi mimoškolními kulturními aktivitami dětí a mládeže a prevence před zneužíváním volného času dětí a mládeže.

Proto bude podporovat v rámci grantového programu nejvýznamnější prezentační akce dětských interpretačních a tvůrčích výkonů, jako jsou různé přehlídky a festivaly. Půjde prioritně o akce národního, případně mezinárodního dosahu, jejichž uspořádání bude odborně garantováno specializovanými organizacemi a na jejichž zajištění budou finančně participovat nižší orgány státní správy či samosprávy.

Práce s dětmi v kterémkoliv oboru je činnost, která předpokládá specifický umělecko-pedagogický talent, odbornou přípravu, průběžné sledování oboru i stálé sebevzdělávání.. Nenahraditelnou roli v tomto směru sehrávají přehlídky, dílny a semináře.

Ministerstvo kultury bude proto vyhlašovat v rámci Grantového programu speciální grantovou řadu určenou na podporu těchto odborně pedagogických aktivit. Ministerstvo kultury bude při tom postupovat ve vzájemné koordinaci s ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

Vláda bude podporovat činnost stálé Meziresortní komise ministerstva kultury a ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro mimoškolní dětské a mládežnické aktivity, výchovu uměním i k umění a kulturnímu dědictví, odborné a umělecké školství.²⁸

Česká republika disponuje v mezinárodním kontextu naprosto ojedinělou sítí základních uměleckých škol (v principu otevřených všem věkovým skupinám obyvatelstva).

Ministerstvo kultury je přesvědčeno, že je v zájmu dalšího rozvoje občanů i kultury samé, aby tato síť byla zachována a aby stále se zvyšující školné nebylo ve svém důsledku kontraproduktivní, tj. aby nevedlo místo k ekonomickému zajištění existence těchto škol k jejich uzavírání se všemi negativními důsledky.

Vyzývá proto orgány veřejné správy, aby nesnižovaly finanční podporu těmto školám, a navrhne, aby shora uvedená meziresortní skupina se otázkou udržení sítě základních uměleckých škol podrobněji zabývala.

V posledních deseti letech dvacátého století se z veřejných prostředků investovala značná část do péče o uchování národního kulturního dědictví, rozhojnila se také jeho prezentace a propagace ve spolupráci mezi orgány veřejné správy. Akce jako Mezinárodní den památek a sídel, Mezinárodní den muzeí a Dny evropského dědictví se staly stabilními součástmi kulturního kalendáře. Muzea, galerie a památkové ústavy vytvořily speciální expozice, které učinily kulturní dědictví pro děti atraktivnější (dětská muzea, dětské ateliéry, výstavy strašidel). Ministerstvo kultury bude proto ve spolupráci s ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy na základě doporučení shora uvedené komise podporovat cílené aktivity kulturních institucí a škol zaměřené na další přiblížení národního kulturního dědictví

²⁷ Viz též Úmluvu o právech dítěte. Sjednána v New Yorku, dne 30. 9. 1990; a Závěry Rady EU č. 394Y0823 ze dne 17. 6. 1994, o dětech a kultuře.

²⁸ Úkolem komise je iniciovat řešení důležitých problémů, připravovat analýzy, stanoviska a závěry pro realizaci jejich řešení, koordinovat ekonomickou podporu obou resortů poskytovanou vzdělávacím projektům pro pedagogy a vedoucí souboru, edičním počínům, mezinárodním i celostátním přehlídkám a dílnám.

dětem a mládeži (např. sdílení digitalizovaných informací o kulturním dědictví, školní vlastivědné výlety, adopce částí kulturního dědictví školami nebo dětskými organizacemi).

Článek 32 - Zvýšit podíl státního rozpočtu na péči o kulturní dědictví v souvislosti s jeho příjmy z tzv. kulturního turismu; zajistit lepší koordinaci mezi péčí o kulturní dědictví a péčí o rozvoj turistického ruchu, zajistit informovanost o kulturním dědictví v tuzemsku i zahraničí

Konkrétně :

Nemovitě a movitě kulturní dědictví je jedním z hlavních motivů cestovního ruchu, který přináší značné prostředky pro státní rozpočet²⁹. Je tedy i z těchto ekonomických důvodů třeba o ně pečovat mj. tak, že se část prostředků, které státní rozpočet z turistického ruchu získává, bude v přiměřené proporcii vracet jeho prostřednictvím ve prospěch péče o kulturní dědictví.³⁰

V zájmu posilování cestovního ruchu orientovaného na kulturní dědictví bude ministerstvo kultury posilovat koncepční spolupráci s ministerstvem pro místní rozvoj při formulování státní strategie rozvoje cestovního ruchu mj. tak, aby jeho nárůst nevedl k jeho případným negativním dopadům na kulturní dědictví a nebyl tak vlastně kontraproduktivní, a v návaznosti na příslušné dokumenty EU.³¹

Pro posílení cestovního ruchu a lepší informovanost o našem kulturním dědictví ve světovém měřítku je třeba, aby se ve zvýšené míře využívalo celosvětových elektronických informačních sítí, zejména Internetu, pro prezentaci alespoň nejvýznamnějších součástí našeho kulturního dědictví. Ministerstvo kultury hodlá proto iniciovat speciální meziresortní program zaměřený na digitalizaci významných částí movitého kulturního dědictví, který nejen přispěje k jeho ochraně, ale také zvýší možnosti jeho prezentace pomocí elektronických médií.

Pro lepší bezprostřední informovanost návštěvníků budou orgány státní památkové péče ve spolupráci se Sdružením historických sídel Čech, Moravy a Slezska realizovat celostátní terénní systém označení nemovitých kulturních památek a památkově chráněných území, analogický podobným informačním systémům rozvinutým v členských zemích ES. Zároveň se tak posílí i informovanost místních občanů a tím se vytvoří i předpoklad pro jejich zapojení do preventivní ochrany kulturního dědictví.

Článek 33 - Zdokonalit evidenci památkového fondu; využít ohrožených a nevyužívaných památek

Konkrétně :

Podstatnou součástí hmotného kulturního dědictví je tzv. památkový fond. V péči o památkový fond se bude postupovat i nadále tak, aby ještě před prohlášením jednotlivých movitých i nemovitých věcí a jejich souborů za kulturní památku, popř. národní kulturní

²⁹ V roce 1996 činilo aktivní saldo zahraničního cestovního ruchu cca 30.450 mil. Kč, v roce 1997 již 40.200 mil. Kč, a to přes pokles počtu návštěvníků zaviněný katastrofálními povodněmi. Globálnější údaje o výnosech cestovního ruchu nejsou prozatím dostupné.

³⁰ Mimo jiné i z těchto důvodů je důležité, aby byly statisticky sledovány přínosy cestovního ruchu pro státní rozpočet.

³¹ Rezoluce Rady EU a ministrů kultury č. 486Y0226(02) ze dne 17. 2. 1986, o vytvoření nadnárodních kulturních tras a Doporučení učinit muzea přístupná všem, přijaté 11. zasedáním Generální konference UNESCO. Paříž, dne 14. 12. 1960.

památku, památkovou rezervaci nebo památkovou zónu, byla objektivně ověřena jejich souhrnná památková hodnota. I nadále bude tedy památkový fond přísně výběrový. Cílem odborné identifikace (a reidentifikace)³² je zajistit přiměřenou péči o danou památku včetně jejího funkčního využití a zároveň podrobně rozlišit cenné hodnoty, jimiž se vyznačuje. Výsledky identifikace, popř. reidentifikace, budou zapracovány do Ústředního seznamu kulturních památek. Na základě terénních průzkumů nemovité části památkového fondu bude v gesci ústředního orgánu státní památkové péče rovněž zpracován a průběžně aktualizován Seznam nejohroženějších a nevyužívaných nemovitých památek. Ten bude sloužit jako strategický dokument pro stanovení priorit orgánů a organizací státní památkové péče při poskytování bezplatné odborné pomoci a finančních příspěvků vlastníkům a uživatelům památek. Seznam bude zároveň sloužit i jako podklad pro řešení problému, jak tyto památky zapojit do cestovního ruchu prostřednictvím jejich vhodného využití a prezentace, například i jejich využitím pro veřejnou prezentaci předmětů ze sbírkových fondů muzeí a galerií uložených dosud prozatím v depozitářích.

Článek 34 - Zajistit důslednější a efektivnější ochranu archeologického dědictví

Konkrétně :

Příslušné orgány státní správy a odborná veřejnost jsou si vědomy specifčnosti ochrany území s archeologickým potenciálem. Ta je dána především tím, že "archeologickou" součástí kulturního dědictví v daném území nelze vždy přesněji určit před odkrytím nálezů..

Zásadním krokem pro posílení ochrany archeologických nalezišť, mj. i před jejich zničením v důsledku investiční výstavby, a pro posílení právní jistoty zúčastněných subjektů je vybudování specializovaného Seznamu lokalit s archeologickými nálezy. Stane se tak za podmínky dokončení identifikace území s archeologickým potenciálem.

MK bude přiměřeně svým možностям a na základě odborného posouzení podporovat provádění záchranných archeologických výzkumů v rámci speciálního Programu podpory záchranných archeologických průzkumů. V urychlení této podpory se spatřuje zároveň účinný nástroj jak předejít škodám způsobeným zanedbáním archeologického průzkumu.³³

Ministerstvo kultury bude usilovat o vytvoření podmínek k dalšímu využití archeologických nálezů po jejich odkrytí a zpracování vhodným uložením a případnou další prezentací zejména v muzeích, která by měla rovněž zajišťovat terénní výzkumy.³⁴

Článek 35 - Posílit vztah obecních samospráv k nemovitému památkovému fondu

Konkrétně :

Pro zajištění účinné péče o nemovitý památkový fond má klíčový význam vztah orgánů obecní samosprávy ke kulturnímu dědictví.

³² V dnešním souboru kulturních památek se dosud uplatňují věci, které byly za kulturní památky prohlášeny výlučně z ideologických důvodů, což snižuje celkovou hodnotu celého souboru kulturních památek. V těchto případech se proto bude i nadále navrhopvat zrušení památkové ochrany. Podobně se bude postupovat v těch případech, kdy nemovitá památka v souvislosti s předchozí devastací a nevhodnými přestavbami již nevratně ztratila svůj kulturní význam.

³³ Viz též Doporučení definující mezinárodní principy, které mají být aplikovány v oblasti archeologických průzkumů, přijaté 9. zasedáním Generální konference UNESCO. Dillí, dne 5.12.1956; a Doporučení týkající se ochrany kulturních statků ohrožených veřejnými nebo soukromými pracemi, přijaté 15. zasedáním Generální konference UNESCO. Paříž, dne 19.11.1968.

³⁴ Evropská úmluva o ochraně archeologického dědictví (sjednána v La Valettě dne 16.1.1992), Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy č. (89) 6 o ochraně a zlepšení péče o rurální archeologické dědictví (13.4.1999).

Proto bude ministerstvo kultury koncipovat novou kategorii ochrany, a sice ochranu nemovitostí a jejich souborů místního historického nebo uměleckého významu. Ta bude v samosprávné působnosti obcí bez ingerence orgánů státní památkové péče, a to jako nástroj jejich péče o dochované historické prostředí v jednotlivých sídelních útvarech a částech kulturní krajiny. Existenci této kategorie ochrany v samosprávné působnosti obcí bude zároveň vytvořen potenciál pro rozvoj památkového fondu v budoucnosti. Otevře se tím i širší prostor pro angažovanost místního občanského společenství ve věci péče o lokální nemovité kulturní dědictví a pro posílení pocitu sounáležitosti s obcí.

K posílení vztahu orgánů obecní samosprávy k nemovitému památkovému fondu bude směřovat i jejich přiměřené zapojování do řízení o prohlášení památkové rezervace či památkové zóny.

K témuž cíli bude směřovat i stanovení závazku povinné finanční účasti obce na obnově kulturní památky, která se nalézá na jejím území, pokud na obnově bude participovat státní rozpočet prostřednictvím některého ze specializovaných centrálních programů, jako je Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón či Program záchrany architektonického dědictví apod.³⁵

Ministerstvo kultury má za to, že je třeba, aby obcím, které nejlépe pečují o své kulturní dědictví, bylo i nadále vysloveno veřejné uznání za jejich úsilí. Proto bude ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj a se Sdružením historických sídel Čech, Moravy a Slezska i nadále udělovat Cenu za nejlepší přípravu a realizaci Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón.

Článek 36 - Stabilizovat postavení vlastníků a jejich zainteresovanost na péči o kulturní památky; koncipovat Plány zásad památkové ochrany v památkově chráněných územích

Konkrétně :

Ochrana, zachování a prezentace kulturního dědictví je ve veřejném zájmu; zároveň je třeba stabilizovat právní jistotu vlastníků nemovitých i movitých památek a nemovitostí, které sice nejsou prohlášeny za kulturní památky, avšak nalézají se v památkově chráněném území.

Ministerstvo kultury zpracuje návrh nového památkového zákona. Ten bude systémově a rovnovážně řešit i tyto otázky, a to mimo jiné tím, že prohlašování věcí a jejich souborů za kulturní památky bude podléhat režimu správního řízení s dílčími specifickými modifikacemi podle povahy věci tak, aby účastník řízení mohl využít stanovených opravných prostředků proti rozhodnutí správního orgánu na jedné straně, a na straně druhé aby bylo možné zajistit v praxi účinnější ochranu kulturní památky a její vymahatelnost.

Zároveň je třeba posílit princip, aby podmínky stanovené orgánem státní památkové péče pro provedení zamýšlené obnovy kulturní památky a pro její funkční využití byly určovány v dostatečném časovém předstihu před zpracováním projektové nebo jiné dokumentace. Důsledná aplikace tohoto principu povede k minimalizaci případných kolizí, ke snížení rizika ekonomických ztrát vlastníka nebo uživatele památky i ztrát na souhrnné památkové hodnotě chráněného kulturního statku.

V současné době je vlastník nemovitosti, která sama není kulturní památkou, avšak nalézá se v památkově chráněném území, povinen podstoupit při schvalování stavebních

³⁵ Schváleny usnesením vlády ze dne 25. 3. 1992 č. 209, ze dne 22. 2. 1995 č. 110, svým zaměřením programy navazují na Doporučení o státní ochraně kulturního a přírodního dědictví, přijaté 17. zasedáním Generální konference UNESCO. Paříž, dne 16.1. 1972.

úprav a staveb takřka shodný schvalovací proces jako vlastníků kulturní památky. To vede k jeho zbytečnému zatěžování; není to vždy nutné ani z hlediska zájmů samotné památkové péče; vede to k plýtvání odbornými kapacitami státní památkové péče, jichž se pak nedostává při řešení zásadnějších otázek.

Ministerstvo kultury i odborná veřejnost mají proto za to, že je třeba, aby na základě komplexních památkových průzkumů došlo ke kvalifikovanému rozlišení památkové ochrany v památkových rezervacích a zónách a ke zjednodušení výkonu státní správy při schvalování staveb a stavebních úprav na nemovitostech, které sice samy nejsou kulturními památkami, avšak nacházejí se v památkově chráněných územích. Proto bude pokračovat a rozvíjet se reidentifikace památkových hodnot v památkově chráněných územích, jejímž výstupem bude vždy Plán zásad památkové ochrany památkové rezervace nebo památkové zóny.³⁶

K posílení zájmu vlastníků movitých i nemovitých kulturních památek o jejich obnovu a zachování se dále bude navrhovat též vyvážený model jejich finanční podpory.

Jednak půjde o formu obligatorní nepřímé pomoci (varianty daňových úlev a osvobození, bezplatné služby odborných organizací státní památkové péče atd.)³⁷, která se bude vztahovat zejména na ty předem definované případy, u kterých bude docházet k nucenému omezení vlastnických práv z důvodů veřejného zájmu na zachování kulturní památky (jako je zejména vyvlastnění).

Dále půjde o formu fakultativní přímé pomoci (účelové příspěvky a dotace), která se bude přiměřeně vázat na podíl zvýšených nákladů, které vlastníkově vznikají v důsledku uplatnění veřejného zájmu na zachování kulturní památky (např. v důsledku použití speciálních technologií a materiálů při stavební obnově, restaurátorských prací atd.)³⁸

Tyto příspěvky budou ze státního rozpočtu nadále poskytovány především nižšími stupni státní správy. Ze speciálních centrálních programů spravovaných MK budou poskytovány v případech mimořádného veřejného zájmu tak, jak je tento definován těmito programy, a to na základě principu vícezdrojového a kooperativního financování, který se již plně osvědčil.

Článek 37 - Zlepšit evidenci movitého památkového fondu; chránit vlastníky kulturních památek před jejich nekvalifikovanou obnovou; poskytovat fakultativní podporu při restaurování

Konkrétně :

Podstatnou součástí památkového fondu jsou movité věci a jejich soubory prohlášené za kulturní památky ve smyslu příslušného právního předpisu. Pro zdokonalení péče o tuto součást kulturního dědictví platí přiměřeně cíle, které jsou uvedeny na jiných místech této kapitoly.

Specifickým cílem v této oblasti kulturního dědictví je pak dokončit základní odbornou evidenci a dokumentaci movitého památkového fondu (zejména mobilárních fondů na státních hradech a zámcích a souborů movitých památek tvořících vybavení církevních

³⁶ V něm bude pro řešené území podrobně definován předmět a rozsah územní památkové ochrany (aniž by bylo narušeno její celostní pojetí), a to na úrovni územně technických podkladů využívaných v procesu územního plánování, dle Doporučení o ochraně kulturních statků ohrožených veřejnými nebo soukromými pracemi, přijatého 15. zasedáním Generální konference UNESCO. Paříž, dne 19.11.1968; a Doporučení o ochraně historických souborů a jejich roli v současném životě, přijatého 19. zasedáním Generální konference UNESCO. Nairobi, dne 26.11.1976.

³⁷ Uvedené formy podpory jsou zakotveny v Doporučení o státní ochraně kulturního a přírodního dědictví, přijatém 17. zasedáním Generální konference UNESCO. Paříž, dne 16.11.1972.

³⁸ Dtto

objektů). Důvodem je účinnější ochrana před kriminalitou. Poslouží též jako východisko pro kvalitnější prezentaci movitých památek i pro zvýšení návštěvnické atraktivnosti objektů, v nichž jsou umístěny.

Za stěžejní se rovněž považuje cíl chránit i nadále vlastníky movitých kulturních památek před poškozením tohoto jejich majetku neodborně provedenými restaurátorskými zásahy.

Za jistou formu pomoci v tomto směru považuje ministerstvo kultury to, aby k výkonu restaurátorské profese byla i do budoucna nutná licence, vydávaná pro fyzickou osobu za podmínek stanovených právním předpisem pro posuzování odborné restaurátorské způsobilosti.

Za naplňování veřejného zájmu na obnově a veřejné prezentaci movitých kulturních památek a zároveň za formu pomoci vlastníkům a správcům movitých kulturních památek při jejich restaurování a prezentaci veřejnosti se rovněž považuje, kromě obligatorní pomoci, fakultativní přímá finanční pomoc poskytovaná podle podmínek Programu restaurování movitých kulturních památek.³⁹

Kromě movitých kulturních památek je druhou podstatnou součástí movitého kulturního dědictví obrovské množství předmětů kulturní hodnoty⁴⁰. Péče státní správy o zachování této součásti kulturního dědictví je a bude do budoucna soustředěna na regulaci vývozu těchto předmětů a na boj se související kriminalitou a na ty z nich, které se budou nalézat ve veřejně přístupných sbírkách, především muzeích a galeriích a knihovnách za podmínek stanovených zákonem.

Článek 38 - Decentralizovat výkon státní správy ve věcech památkové péče a zlepšit jeho úroveň; centrálně koordinovat odborné činnosti

Konkrétně :

Zvýšení účinnosti památkové péče a přiblížení jejích věcí občanské veřejnosti předpokládá, že bude provedena reforma státní správy. Jejím cílem v této oblasti je decentralizovat výkon státní správy ve vybraných věcech památkové péče na úroveň krajských úřadů státní správy a správních úřadů nižšího stupně na úrovni okresních úřadů, jak bude stanoveno obecně závazným právním předpisem.

V návaznosti na vyloučení některých staveb a stavebních úprav na nemovitostech, které nejsou kulturními památkami, avšak nacházejí se v památkově chráněném území, ze schvalovací působnosti orgánů státní památkové péče⁴¹, dojde v tomto případě k další decentralizaci výkonu státní správy.⁴²

K žádoucímu sjednocení formální, věcné a časové stránky řešených případů , jakož i pro posílení předvídatelnosti výkonů orgánů a organizací státní památkové péče, bude ministerstvo kultury více než dosud využívat nástrojů metodického řízení okresních úřadů, soustředí kontrolní činnost Památkové inspekce na základní územní články státní památkové

³⁹ Schválen usnesením vlády ze dne 16. 7.1997 č.. 426. Zdokonalením evidence a podporou vlastníků při péči o movité památky se navazuje také na Doporučení k ochraně movitého kulturního dědictví, přijaté 20. zasedáním Generální konference UNESCO. Paříž, dne 28.11.1978.

⁴⁰ Předměty kulturní hodnoty jsou definovány v příloze k zákonu č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty. Nad rámec tohoto zákona nemají orgány státní správy nad odbornou péčí o tuto součást kulturního dědictví žádné ingerence s výjimkou těch předmětů kulturní hodnoty, které jsou uloženy v muzeích a galeriích zřizovaných orgány státní správy nebo orgány obecní samosprávy, případně na státních hradech a zámcích.

⁴¹ Rozsah vyloučení stanoví obecně závazný právní předpis vydaný pro každé jednotlivé území.

⁴² Takto zjednodušené schvalovací řízení totiž přejde z okresního úřadu na místně příslušný stavební úřad.

péče, tj. na okresní úřady, a bude posilovat existující odborný potenciál ústřední odborně metodické organizace v celém systému péče o památkový fond – Státního ústavu památkové péče.

V souladu se zkušenostmi z většiny členských zemí ES bude odborná složka systému (včetně vzorové prezentace státních památkových objektů) nadále centralizována. V rámci jejího jednotného metodického řízení lze totiž snáze dosáhnout srovnatelné úrovně odborné stránky památkové péče po celém území státu, její vyšší efektivity (a to i z ekonomického hlediska), koordinace a předvídatelnosti jejích odborných činností ve vztahu k veřejnosti.

Článek 39 - Zvýšit odbornou způsobilost pracovníků orgánů státní památkové péče; zajistit pro odborné organizace pečující o kulturní dědictví kvalifikovaný dorost

Konkrétně :

Zainteresované orgány státní správy jsou si vědomy, že zdokonalení péče o památkový fond vyžaduje do budoucna klást zvýšený důraz na ověřování zvláštní odborné způsobilosti pracovníků okresních úřadů pro věci státní památkové péče a na její zvyšování.

Rovněž odborná složka systému státní památkové péče se neobjede bez zajištění specializovaného odborného vzdělání pro památkovou péči na vybraných vysokých školách univerzitního a technického směru. Proto bude ministerstvo kultury usilovat ve spolupráci s ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a zástupci vybraných vysokých škol o zavedení studijních specializací a o početní posílení zejména odborného personálu. Podobný zájem je i v oblasti druhé podstatné složky kulturního dědictví – v oblasti péče o sbírkové fondy muzeí a galerií. Pro její personální zajištění je třeba dále zkvalitnit, případně rozvinout vysokoškolské studijní obory, především muzeologie a managementu sbírkových institucí, a zavést specializované středoškolské nebo pomaturitní studium pro střední odborné kádry.

Článek 40 - Zpracovat koncepci péče o movité kulturní dědictví a jeho využívání

Konkrétně :

Přijetím zákona 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, byl položen základ moderní ochraně sbírkových fondů, jejichž jádrem jsou sbírky uchovávané v muzeích a galeriích. Institucionální základna péče o movité kulturní dědictví prochází zásadní změnou v souvislosti s reformou veřejné správy. Ministerstvo kultury vidí časový souběh obou procesů jako výzvu k efektivnější péči o tuto významnou součást kulturního pokladu.

Proto předloží vládě návrh Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví a jeho využívání do roku 2005, která bude obsahovat zejména

- strategii akvizic do státních sbírek muzejní povahy;
- zapojení státních sbírek muzejní povahy do procesu kulturní výměny mezi různými subjekty veřejné správy (kraji a obcemi) a jimi zřizovanými kulturními institucemi;
- reprezentace české kultury v zahraničí prostřednictvím výstav a zápůjček sbírkových předmětů;
- zapojení státních sbírkotvorných institucí do procesu výchovy, vzdělání, osvěty v rámci celoživotního vzdělávání, jejich spolupráce se systémem památkové péče, se sbírkotvornými institucemi krajskými a obecními, zvláštní zřetel přitom bude věnován vzniku metodického, konzervačního a servisního centra;
- zapojení sbírkotvorných institucí do procesu výkonu veřejné správy zejména v oblastech dotýkajících se životního prostředí a péče o kulturní dědictví;

- doporučení krajům a obcím, jak postupovat, aby se stabilizovala soustava krajských, obecních, okresních a ústředních muzeí a galerií, a vytvořil se tak systém sbírkotvorných institucí, který nezávisle na tom, kdo bude zřizovatelem té které sbírkotvorné instituce, bude dosahovat vysoké efektivity v hospodaření s veřejnými prostředky a synergických efektů v rámci plnění svého poslání;
- zvláštní zřetel bude věnován specifickému fenoménu okresních muzeí, u nichž bude doporučeno, aby jejich zřizovatelem byly kraje a úloha okresních muzeí jako dokumentátorů dlouhodobě geograficky vymezených území, národopisných oblastí, historických hospodářských či politických celků tak byla zachována a mohla se rozvíjet.

Článek 41 - Podporovat veřejnou prezentaci sbírkových fondů; zvláštní pozornost při osvojení kulturního dědictví věnovat dětem, mládeži a studentům

Konkrétně :

Veřejná prezentační funkce sbírkové instituce (zde muzeí a galerií, ale též veřejnosti zpřístupněných hradů a zámků) je jednou z jejich hlavních činností⁴³, na kterou má přispívat její zřizovatel či zakladatel. Jeho hlavním cílem musí být, aby stále více sbírkových předmětů z depozitářů sbírkové instituce mohlo být pravidelně veřejně zpřístupněno, a to nejen českým občanům, ale i občanům jiných zemí.

Ministerstvo kultury počítá s tím, že bude též fakultativně přímo podporovat veřejnou prezentaci sbírek i těch institucí, které jsou nebo budou zřízeny nižšími stupni veřejné správy.

Na stejných principech bude stát i fakultativní podpora editorských počínů sbírkových institucí souvisejících s prezentací jejich sbírek.

Vláda si je vědoma toho, že pro zachování kulturního dědictví a jeho pochopení nastupujícími generacemi, ať již jde o dědictví, které obdržela současná generace, či o dědictví, které zrodí naše doba, je klíčové, jakým způsobem sbírkové instituce dokáží své sbírky zpřístupnit dětem a mládeži. Plnění této funkce je nejen náplní obecně vzdělávací role sbírkotvorných institucí, ale i jejich vlastním zájmem, neboť tak připravují budoucnost sbírkotvorné činnosti. Neméně důležitá je aktivní účast sbírkotvorných institucí v procesu výuky na středních a vysokých školách, popř. jimi zabezpečovaná výuka specializovaných profesí (konzervátor, preparátor, restaurátor).

Analogicky grantové řadě Mládež a čtení, která je určena na pomoc knihovnám v jejich výchovné činnosti, bude ministerstvo kultury iniciovat výběrovou grantovou řadu pro sbírkové instituce, resp. na pomoc jejich specifické osvětové práce s dětmi a mládeží.⁴⁴

Článek 42 - Podporovat akviziční činnost muzeí a galerií

Konkrétně :

Již sám vznik muzeí a galerií je bytostně spojen s akviziční činností a na tuto okolnost má každý zakladatel či zřizovatel důsledně pamatovat, a to nejen při zakládacím aktu samém, ale především při financování těchto institucí.

Ministerstvo kultury bude proto podporovat systematickou akviziční činnost muzeí a galerií a knihoven, k nimž bude mít zřizovatelský či zakladatelský vztah. Proto navrhne

⁴³ Mezinárodně shodně stanovené principy prezentace muzejních a galerijních sbírek veřejnosti jsou uvedeny v Doporučení učinit muzea přístupná všem, přijatém 11. zasedáním Generální konference UNESCO. Paříž, dne 14.12.1960.

⁴⁴ Rezoluce Rady EU a ministrů kultury č. 485Y1231(02) ze dne 20.12.1985, o zvláštních podmínkách dostupnosti kulturních událostí a muzeí dětem a mládeži, a Závěry Rady EU č. 394Y0823(02) ze dne 17. 6.1994, o dětech a kultuře.

navýšení objemu prostředků na akviziční činnost o 50 mil. Kč ročně (na celkovou částku 75 mil. Kč ročně).

Je si zároveň vědomo toho, že akviziční činnost zvláště hodnotných movitých kulturních památek a dalších předmětů s kulturní hodnotou je jejich nejlepší záchranou před nelegálním vývozem, a je tedy v zájmu jak současné generace, tak generací budoucích.

Ve prospěch akviziční činnosti bude ministerstvo kultury usilovat o udržení stávajících daňových zvýhodnění, a iniciovat další.⁴⁵

Akviziční činnost muzeí a galerií nelze chápat jen jako předpoklad veřejného zpřístupňování a péče o kulturní dědictví po minulých generacích. Akviziční (a následně i prezentační) činnost muzeí a galerií, musí být přiměřeně jejich specializaci orientována i na díla, která v současnosti vznikají, tedy na rozšiřování a prezentaci té části kulturního bohatství, která bude svědectvím příštím generacím o dnešní době a její tvorbě, tedy na dokumentaci současnosti, na dokumentaci přírodního prostředí, tradičních řemesel a lidového umění. Akvizice děl současného umění jsou podpory žijícím tvůrcům.

Proto by v rámci svých zakladatelských závazků a přiměřeně svým možnostem a specializaci galerií či muzeí měly orgány veřejné správy dbát na to, aby prostředky daňových poplatníků věnované na akviziční činnost byly přiměřeně určeny i na současnou tvorbu, resp. na její nejhodnotnější část.

Ministerstvo kultury však zároveň zdůrazňuje, že odborné posouzení konkrétního akvizičního záměru musí být svěřeno muzeím a galeriím samotným, s výjimkou základního vymezení sbírkotvorné činnosti, pro něž bude vodítkem shora uvedená koncepce.

Článek 43 - Zdokonalit evidenci sbírkových fondů; zajistit jejich konzervování a restaurování a vhodné umístění

Konkrétně :

Předpokladem pro jakoukoli prezentační činnost a zároveň zárukou, že prostředky na akvizice sbírkových předmětů nebyly vynaloženy nazmar, je dokonalá evidence a podmínky pro uchování sbírkových předmětů v muzeích a galeriích, jakož i odborná péče o ně.⁴⁶

Zdokonalit evidenci a realizovat postupnou revizi sbírek a muzeí, jakož i jejich přehodnocení, umožňuje nově přijatý zákon č.122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy, jehož výsledkem je mj. zavedení centrální evidence významných sbírek při ministerstvu kultury.

Vytvoření takovéto centrální evidenční databáze je nutné nejen pro účely, které stanoví tento zákon. Tato databáze bude i významným zdrojem podkladových informací pro další koncepční rozhodování na úrovni ministerstva kultury, např. pokud jde o podporu akviziční činnosti z centra, pro zápůjčky mezi institucemi v tuzemsku i zahraničí, pro centrální koordinaci propagace movitého kulturního dědictví, pro prevenci kriminality atd. Prioritou ministerstva kultury proto bude i vytvoření a podpora zvláštního programu evidence sbírkových předmětů.

⁴⁵ Vedle stávajícího osvobození od daně dědické a darovací se bude např. navrhopvat možnost splatit dědickou daň (např. za nemovitost) naturálně, tj. sbírkovým předmětem, a to ve prospěch sbírek ve vlastnictví státu, pokud předmět bude odpovídat odborným kritériím a příjemce, tj. muzeum či galerie, splní určité podmínky (např. podmínku veřejné prezentace předmětu, zajištění odborné péče, zabezpečení před poškozením a odcizením atd.).

⁴⁶ Níže uvedené cíle v tomto článku navazují na Doporučení k ochraně movitého kulturního dědictví, přijaté 20. zasedáním Generální konference UNESCO. Paříž, dne 20. 11. 1978.

Zároveň se zdokonalováním evidence movitého kulturního dědictví ve sbírkových fondech muzeí a galerií bude proveden analogický krok pokud jde o mobiliární fondy státních hradů a zámků a movité kulturní památky v církevních objektech.

Základní povinností muzeí a galerií je provádět preparování, konzervování či restaurování sbírkových předmětů. Nový zákon umožní ministerstvu kultury fakultativně podporovat takto zaměřené projekty za podmínek stanovených tímto zákonem, a to bez ohledu na to, kdo bude vlastníkem sbírky; vždy však na principu vícezdrojovosti financování projektu.

Pro sbírky, které nesplní podmínky pro centrální evidenci, jak ji předpokládá nový zákon, avšak budou přístupné veřejnosti a ve veřejném vlastnictví, se předpokládá zachování grantového řízení v dosavadní podobě.

Ministerstvo kultury bude s ohledem na přijatý zákon o ochraně sbírek muzejní povahy v rámci programu Preventivní ochrana sbírek na zajišťování podmínek pro vybavování depozitářů potřebnou technikou na jejich optimální provoz a na zajišťování preparace, konzervování a restaurování sbírek.

Pro veřejnou prezentaci a uchování sbírkových fondů je rozhodující stav objektů, v nichž jsou státní, případně komunální, sbírky umístěny. Prioritním úkolem každého orgánu veřejné správy, který je zřizovatelem či zakladatelem muzea či galerie, je zajistit právě tuto podmínku.

Ministerstvo kultury bude pomáhat i při řešení stavu objektů, v nichž jsou umístěny sbírkové instituce, jejichž zřizovatelem či zakladatelem budou krajské orgány veřejné správy, a to výběrově, přísně účelově a na principu vícezdrojového financování.

Tyto investice lze považovat za příspěvek k vyrovnání rozdílů mezi jednotlivými regiony co do jejich zdrojů. Je to však zároveň i příspěvek rozvoji cestovního ruchu do daného regionu a všech jeho následných pozitivních účinků v ekonomické oblasti.

Ministerstvo kultury bude i nadále poskytovat příspěvky na vybavování objektů, v nichž je movité kulturní dědictví uchováváno, mechanickými i elektronickými zabezpečovacími systémy s napojením na monitorovací systém ochrany Policie České republiky. Bude také dále rozvíjet systém transferu informací mezi celními orgány, Policií České republiky a vlastníky tak, aby byly dále omezovány škody způsobené krádežemi a vloupáními.⁴⁷

Filmové a písemné dědictví; péče o vědomí místních dějin

Článek 44 - Posílit péči o filmové dědictví a jeho popularizaci

Konkrétně :

Nedílnou součástí movitého kulturního dědictví je dědictví filmové. Uchováním a péčí o toto dědictví byl pověřen Národní filmový archiv, jehož kompetence a úkoly se řídí podle zvláštních právních předpisů⁴⁸. Sbírkový fond této instituce je mezinárodními odbornými kruhy považován za jeden z nejvýznamnějších na světě. Záměrem ministerstva kultury je, aby

⁴⁷ Program Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví, který se zabývá jeho preventivní ochranou je mezirezortním programem, který ministerstvo koordinuje a zajišťuje spolu s Policií České republiky a Generálním ředitelstvím cel, je plně v souladu s Doporučením Výboru ministrů Rady Evropy (96) 6 ze dne 19. června 1996 o ochraně kulturního dědictví proti nezákonným aktům.

⁴⁸ Zákon č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů. Národní filmový archiv se řídí při péči o svůj sbírkový fond zákonem č.97/1974 Sb., o archivnictví, ve znění pozdějších předpisů.

byla posílena popularizační a prezentační funkce této instituce ve vztahu k síti artkin a filmových klubů.

Pro zachování této součásti movitého kulturního dědictví má ministerstvo kultury za to, že je třeba posílit akviziční činnost uvedené instituce, zejména pokud jde o díla české kinematografie, a prioritně zajistit adekvátní podmínky pro uchování jejího sbírkového fondu s využitím moderních technologií. Ochrana před nelegálním vývozem zvláště cenných součástí filmového dědictví bude zajištěna podle zvláštního předpisu.⁴⁹

Článek 45 - Zajistit trvalé uchování a veřejnou dostupnost nejvzácnějších památek a předmětů kulturní hodnoty z oboru knižní kultury

Konkrétně :

Zvláštní součástí movitého kulturního dědictví je dědictví písemné, ať psané či tištěné. Obecně je péče o ně zajištěna zákonem č. 97/1974 Sb., o archivnictví, ve znění pozdějších předpisů a bude zajištěna dále i zákonem 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy.

V souvislosti s tím ministerstvo kultury zajistí uchování literárního archivu (uloženého v Památníku národního písemnictví, náležejícímu i ve světovém měřítku mezi několik málo takto zaměřených institucí).

Částí písemného dědictví jsou však předměty z oboru knižní kultury, jako jsou např. rukopisy, prvotisky, staré tisky atd., splňující znaky tzv. předmětů kulturní hodnoty⁵⁰, nebo to jsou předměty a jejich soubory, které jsou movitými kulturními památkami⁵¹. Nad rámec uvedených předpisů a předpisů věcně navazujících nemají státní orgány žádné odborné ingerence nad touto částí písemného dědictví, pokud ovšem není uchováno v muzeích a galeriích zřizovaných orgány veřejné správy a knihovnách.⁵²

Specifickým a donedávna obtížně řešitelným problémem bylo užívání nejvzácnějších prvků písemného dědictví tuzemskou i zahraniční veřejností. Tento problém vyřešil až nástup nových technologií umožňujících jejich převedení na nové nosiče a jejich prostřednictvím i jejich využívání veřejností. Ministerstvo kultury bude proto podporovat centralizovaný program Memoriae Mundi Series Bohemica pro digitalizaci nejvzácnějších součástí písemného dědictví z oboru knižní kultury, jehož metodologickým, koordinačním i prováděcím pracovištěm bude Národní knihovna v Praze.

Pomoc v rámci tohoto programu bude přísně výběrově poskytována na principu vícezdrojového financování a přiměřeně možnostem státního rozpočtu.

Bude prioritně poskytována institucím zřizovaným orgány veřejné správy nebo ošetřujícím státní sbírky předmětů z oboru knižní kultury nesoucích znaky kulturní památky nebo předmětu kulturní hodnoty.

Článek 46 - Hlásit se k významným výročím; podporovat lokální kulturní tradice a vědomí lokálních kulturních dějin

Konkrétně :

⁴⁹ Tuto ochranu stanoví zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, v platném znění.

⁵⁰ Zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, v platném znění.

⁵¹ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění.

⁵² Zákon č. 53/1959 Sb., o jednotné soustavě knihoven (knihovnický zákon), zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy.

Součástí a formou péče o nehmotné kulturní dědictví, o identitu a paměť občanského společenství je připomenutí výročí velkých uměleckých osobností a událostí. Je to právě a jedině občanské společenství, jemuž tato úloha náleží.

Ministerstvo kultury však chce být nápomocno těm, kdo se snaží touto formou udržet kontinuitu paměti. Proto je morálně a výběrově i finančně podpoří při pořádání kulturních akcí k nejvýznamnějším výročím a bude rovněž navazovat na UNESCO, resp. na jeho vyhlášení výročí událostí či uměleckých osobností pocházejících z českých zemí za světová výročí. K této podpoře užije svých grantových řízení.

Orgány samosprávy budou zajisté pokračovat v nově zahájené tradici podpory kulturních akcí k výročí významných událostí a osobností místního či regionálního významu a podpory obnovy místních kulturních tradic a místního kronikářství⁵³ jako důležitého média lokální paměti.

Článek 47 - Podporovat občanskou iniciativu ve věcech péče o kulturní dědictví; podporovat vydávání odborných časopisů a publikací

Konkrétně :

Úsilí o zachování kulturního dědictví, jakož i úsilí jeho správců a vlastníků, je možné jen za podpory občanské veřejnosti.

Proto bude ministerstvo kultury v rámci svého grantového řízení výběrově podporovat projekty občanských a profesních sdružení, které budou zaměřeny na kulturní dědictví. Z hlediska dlouhodobé perspektivy zachování kulturního dědictví bude pak považovat za prioritní ty projekty, které budou zaměřeny na děti a mládež a na odborný rozvoj pracovníků daného oboru. Očekává, že podobný postup zvolí i orgány veřejné správy na nižších úrovních, a doporučuje ho i obecní samosprávě.

Výběrově bude ministerstvo kultury rovněž podporovat v rámci grantového řízení osvětové a propagačně prezentační nekomerční projekty dalších subjektů a vydávání odborných publikací a periodik.

Pokud jde o ochranu památkového fondu, počítá ministerstvo kultury do budoucna s aktivizací občanského systému místních zpravodajů památkové péče, okresních (krajských) konzervátorů a okresních (krajských) komisí památkové péče a s propojením jejich činnosti na občanské iniciativy zaměřené na ochranu a uchování kulturního dědictví.

Článek 48 - Zlepšit systém ochrany kulturního dědictví před kriminalitou a jeho nelegálním vývozem do zahraničí; podporovat navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků

Konkrétně :

Součástí ochrany movitého kulturního dědictví je jeho zabezpečení před kriminalitou, zejména krádežemi. Zainteresované ústřední orgány státní správy budou proto pokračovat v rozvoji mezipříslušného programu Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví⁵⁴, a to zejména v preventivním vybavování budov elektronickými zabezpečovacími systémy, a při této příležitosti též elektronickými protipožárními systémy, v dalším rozvoji elektronických informačních systémů a databází předmětů movitého kulturního dědictví, jejichž cílem je minimalizace škod způsobených krádežemi a ztrátami těchto předmětů jejich

⁵³ Zákon č. 80/1920 Sb., o pamětních knihách obecních. Vládní nařízení o pamětních knihách obecních č.169/1932 Sb.

⁵⁴ Schválen usnesením vlády ze dne 9.5. 1996 č. 285, doplněn usnesením vlády ze dne 16.12.1998 č. 849.

rychlou identifikací, a v technickém i personálním dokončení vybavení pracovišť Policie České republiky.

Zajištění funkčnosti Integrovaného systému ochrany předpokládá, že tento program bude i nadále centrálně řízen a financován.

Na krádeže movitého kulturního dědictví navazuje jeho nelegální vývoz do zahraničí. Proto budou orgány státní správy ve smyslu platných právních předpisů pokračovat v regulaci a kontrole vývozu a přiměřeně svým možnostem i ve výkupu předmětů movitého kulturního dědictví pro veřejně přístupné sbírky.

Vzhledem k tomu, že problém nelegálního vývozu movitého kulturního dědictví není řešitelný bez mezistátní spolupráce, je třeba, aby Česká republika nejen upravila své příslušné předpisy v návaznosti především na komunitární právo EU, ale přistoupila k dalším specializovaným úmluvám a zohlednila je ve svých právních předpisech.⁵⁵

V souvislosti s ochranou před nelegálním dovozem a vývozem kulturního dědictví má stát mimořádný zájem rovněž na rozvoji této agendy v rámci spolupráce s INTERPOL a o smluvně zakotvenou bilaterální spolupráci především se sousedními státy, jejichž trhy jsou cílem nelegálního vývozu našeho kulturního dědictví. Vláda je si přitom vědoma, že kriminalita v oblasti kulturního dědictví je předmětem mezinárodního organizovaného zločinu. Na základě odborného posouzení a v souladu se zahraničně politickými zájmy ČR navrhne ministerstvo kultury případný přístup ČR k dalším mezinárodním právním instrumentům, které se týkají ochrany kulturního dědictví před kriminalitou a nelegálním vývozem a dovozem.

Vláda bude podporovat zapojení České republiky do mezinárodních diskusí vedených jak na úrovni mezinárodních odborných nevládních organizací, tak na úrovni organizací mezivládních a zaměřených na posílení spolupráce v boji proti uvedené kriminalitě a nelegálnímu dovozu a vývozu kulturních statků.

Orgány státní správy oceňují mezinárodní spolupráci sbírkových institucí v oblasti boje proti kriminalitě zaměřené na movité kulturní dědictví, a to zejména přijetí mezinárodního Etického kodexu ICOM, který signatáře zavazuje mj. k nenakupování předmětů podezřelého původu.

V průběhu dvacátého století docházelo na našem území k významnému pohybu a ztrátám movitého kulturního dědictví. Dělo se tak zejména v průběhu druhé světové války systematicky zástupci německé okupační správy⁵⁶, živelně pak po jejím skončení, po roce 1948, i po roce 1989, kdy zejména v prvních letech po otevření hranice došlo k nekontrolovatelnému a nezákonnému vývozu kulturních předmětů, pocházejících většinou z krádeží, do zahraničí. Orgány státní správy budou podporovat úsilí, vedoucí k navrácení těchto předmětů zpět do České republiky v souladu s mezinárodními úmluvami i současnými aktivitami UNESCO⁵⁷. Česká republika bude na otevření procesu jednání o navrácení těchto předmětů připravena a kvalifikovaně se jej zúčastní.

⁵⁵ Zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, v platném znění. V rámci komunitárního práva jde mimo jiné především o implementaci Směrnice č. 93/7/EC o navrácení kulturních statků neoprávněně vyvezených z území členského státu do našich právních předpisů. Kromě shora uvedené příslušné úmluvy UNESCO, již je ČR již smluvní stranou, budou věcně příslušné orgány státní správy navrhovat přístup ČR k Úmluvě UNIDROIT o odcizených nebo nelegálně vyvezených kulturních statcích. Sjednána v Římě, dne 24. 6. 1995.

⁵⁶ Během nacistické okupace byly na území protektorátu Čechy a Morava aktivní zejména Herresmuseum Prag, Einsatzstab Rinnebach, Sammlung F. J. Rehse a Sonderauftrag Linz., které vyhledávaly a konfiskovaly kulturní předměty z českých muzeí, galerií ale i z hradů, zámků, církevních objektů a soukromých sbírek.

⁵⁷ Konvence o zákonech pozemní války z roku 1907, Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokol k ní. Sjednána v Haagu, dne 14.5.1954 (tzv. Haagská úmluva), Londýnská deklarace z roku

Článek 49 - Posilovat mezinárodní vládní i nevládní spolupráci v oblasti péče o kulturní dědictví; zabezpečit jeho ochranu pro případ ozbrojených konfliktů

Konkrétně :

Kulturní dědictví nalézající se na území státu není jen součástí našeho národního kulturního bohatství, ale, vzhledem k jeho genezi, funkci a stále těsnějšímu propojování světa, je i součástí kulturního dědictví dalších národů. Je tedy nejen v zájmu občanů České republiky, aby bylo uchováno pro příští generace, jak to mj. zdůrazňuje Hlava IX., čl. 128., Smlouvy o založení Evropského společenství.

Vláda i odborné orgány a instituce jsou si zároveň vědomy, že mnohé problémy péče o kulturní dědictví nejsou jen specificky českými problémy. Řešení jsou hledána a nalézána i v řadě jiných zemí.

Vláda má proto za účelné, aby se posilovalo zapojení České republiky do mezinárodní spolupráce v oblasti ochrany kulturního dědictví, a to zejména té, která je zakotvena multilaterálními smlouvami UNESCO a Rady Evropy⁵⁸, jakož i zapojení do projektů stanovených v programech obou těchto organizací. Za mimořádně důležité se rovněž považuje zapojení do speciálního programu Evropské unie Culture 2000, zaměřeného mimo jiné na obnovu kulturních památek a získávání odborných restaurátorských poznatků z ICCROM. Státní orgány působící v oblasti ochrany kulturního dědictví jsou si vědomy nezanedbatelného odborného přínosu mezinárodních nevládních organizací, především Mezinárodní rady muzeí (ICOM) a Mezinárodní rady pro památky a historická sídla (ICOMOS). Proto ministerstvo kultury bude v rámci fakultativních grantů podporovat v rámci platných právních předpisů a přiměřeně možnostem odbornou spolupráci a zapojení jejich českých sekcí do mezinárodních projektů těchto organizací.

S ohledem na členství země v NATO a na nutnost prevence škod způsobených případným ozbrojeným konfliktem na kulturním dědictví budou věcně příslušné orgány státní správy pozorně sledovat kroky NATO v tomto směru, mj. i ty, které navazují na mezinárodní smluvní závazky, jako je Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu (tzv. Haagská úmluva). V tomto směru je nutné, aby právní předpisy týkající se civilní obrany počítaly s ochranou kulturního dědictví, dále aby byla vybudována příslušná ochranná zařízení pro případ ozbrojeného konfliktu a vybrané nemovité památky a budovy sbírkových institucí byly označeny ve smyslu uvedené úmluvy.

Článek 50 - Dořešit legislativně pluralitu vlastnictví médií jako základ plurality jimi šířených pořadů z oblasti kultury; rozšířit spektrum geografické provenience audiovizuálních pořadů oproti současnému stavu; počítat s rozvojem nových informačních médií

Konkrétně :

1943.

⁵⁸ Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Sjednána v Paříži, dne 16. 11. 1972; Úmluva o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků. Sjednána v Paříži, dne 14.11.1970; Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokol k ní. Sjednána v Haagu, dne 14.5.1954 (tzv. Haagská úmluva); Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy. Sjednána v Granadě, dne 3.10.1985; a Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy. Sjednána v La Valettě, dne 16. 1. 1992.

Vláda má i nadále zájem na tom, aby veřejnoprávní média vytvářela a šířila jak původní, tak převzatá umělecká díla a vzdělávací a dokumentární programy z oblasti kultury, a to i tehdy, jsou-li předmětem zájmu jen menších skupin diváků a posluchačů (včetně národnostních menšin).

Oceňuje zároveň podíl zahraničního vysílání Českého rozhlasu na zprostředkování české kultury občanům jiných zemí a České televize na vzniku původních kinematografických děl.

Vytvořením legislativních podmínek pro vznik duálního systému vysílání a pro konstituování veřejnoprávního rozhlasu a televize, včetně stanovení jejich ekonomických zdrojů a jejich úkolů, byl vyjádřen zájem na uspokojování diferencovaných kulturních potřeb občanů.

V České republice bylo vytvořeno pro svobodu a pluralitu médií nadstandardně liberální legislativní prostředí. Záměrem ministerstva kultury je legislativní rámec v souvislosti s dynamickým vývojem v oblasti médií zdokonalovat a aktualizovat. Je si přitom vědomo, že pro udržení názorové plurality soukromých médií je klíčová i pluralita jejich vlastnictví, která má vliv i na šíři jejich programové nabídky děl z oblasti kultury. Mimo jiné i proto bude problematika omezení koncentrace a křížení vlastnictví v médiích zařazena do připravovaného zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání.

Předpokládá se rovněž, že zamýšleným přijetím závazků komunitárního práva ES⁵⁹, týkajících se podílu evropských audiovizuálních děl a děl nezávislé produkce v televizním vysílání, se rozšíří spektrum “geografické” provenience vysílaných programů oproti současnému stavu.

Vláda si je vědoma expanze nových informačních médií, jako je Internet, a řady nových právních a etických otázek, které s jejich rozvojem souvisí (např. ochrana autorských děl šířených na Internetu a práv k nim, ochrana osobních dat, šíření dětské pornografie atd.). Vzhledem k celosvětové povaze těchto otázek jejich případné tuzemské právní úpravy musí navazovat na mezinárodně koordinované úsilí o jejich řešení, které začaly vyvíjet některé celosvětové organizace, jako je WIPO, UNESCO, a z multilaterálních smluv, pokud jsou nebo budou přijaty. Ministerstvo kultury bude tyto iniciativy pozorně sledovat a využívat pro svou legislativní činnost.

Ministerstvo kultury v rámci nově zřízeného grantového programu podporuje projekty neziskových subjektů působících v oblasti médií s veřejně prospěšným zaměřením, přispívající k šíření kulturních hodnot, výchově k demokracii, humanismu, toleranci a soužití v multikulturní společnosti.

Ministerstvo kultury vítá v této souvislosti iniciativy audiovizuálních médií omezující přístup dětí a mládeže k programům, které by mohly poškodit jejich duševní a etický vývoj např. samoúčelným a drastickým zobrazováním násilí či sexu.

Článek 51 - Prezentovat a popularizovat filmové dědictví a nejhodnotnější soudobá kinematografická díla; revitalizovat animovanou tvorbu a hranou filmovou tvorbu pro děti a mládež

Konkrétně :

⁵⁹ Směrnice ES č. 89/52/EEC, Televize bez hranic, ve znění Směrnice 97/36/EC, by měla být implementována do zmíněného zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání..

V souvislosti s transformací rozpočtových a příspěvkových organizací na veřejnoprávní instituce dojde i k úpravě statutárních funkcí Národního filmového archivu, v jehož případě bude ministerstvo kultury nadále jeho zřizovatelem.

Navrhuje se, aby kromě funkce pečovatele o národní filmové dědictví a tvůrce sbírkového fondu umělecky či dokumentárně cenných děl byla posílena jeho funkce garanta jejich prezentace ve filmových klubech, artkinech a v rámci výchovně vzdělávacích aktivit, zaměřených zejména na mládež.

Ministerstvo kultury má zájem na prezentaci umělecky a dokumentárně hodnotných filmových děl veřejnosti.

Svůj grantový program pro podporu prezentace a popularizace filmového umění a dokumentaristiky zaměří na nadregionální projekty neziskově prezentačního, popularizačního a vzdělávacího charakteru s preferencí projektů adresovaných dětem a mládeži, národnostním menšinám a jiným exponovaným společenským skupinám. Ministerstvo kultury doporučuje nižším stupňům veřejné správy obdobný postup v rámci jejich územní působnosti.

Ve spolupráci s Národním filmovým archivem, Asociací českých filmových klubů, specializovanými distributory a dalšími zainteresovanými subjekty ministerstvo kultury hodlá zlepšit koordinaci při doplňování repertoáru umělecky hodnotných filmů a jejich šíření. Zamýšlí přispět také k optimalizaci sítě kin, která je systematicky uvádějí. V zájmu co nejširší územní dostupnosti tohoto repertoáru se neobejde bez spolupráce nižších orgánů veřejné správy.

Doporučuje zejména orgánům obecních samospráv, aby i nadále věnovaly pozornost kinům a filmovým klubům zaměřeným na šíření hodnotného filmového umění, které působí na území jimi spravovaných sídel a podporovaly jejich kulturně výchovnou funkci.

Ministerstvo kultury navrhne ve spolupráci s Radou Státního fondu ČR pro podporu a rozvoj české kinematografie, specializovanými produkčními společnostmi, filmovými školami, Českou televizí a dalšími zainteresovanými subjekty Program na podporu české umělecky hodnotné animované tvorby.

Podobný program připraví v této spolupráci na podporu hrané filmové tvorby pro děti a mládež. Oba programy budou založeny na principu vícezdrojového financování.

Článek 52 - Posílit roli veřejných knihoven v procesu zpřístupnění informací občanům a celoživotního vzdělávání

Konkrétně :

Veřejné knihovny se významnou měrou podílejí na zpřístupnění intelektuálního bohatství občanům.

Vytvářejí pro občana příležitosti pro to, aby mohl realizovat svá ústavně zaručená práva, mj. na přístup ke kulturnímu bohatství, právo “vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace” a právo na vzdělání, přičemž právě knihovny umožňují celoživotní vzdělávání.⁶⁰

Svou informační a vzdělávací funkcí přispívají k růstu ekonomických schopností a možností občanů i státu. Jsou samozřejmým nástrojem rozvoje vědy.

Některé z nich pečují o cenné historické fondy, jejichž součástí nesou znaky kulturních památek a předmětů kulturní hodnoty.

Veřejné knihovny plní rovněž důležitou roli sociální.

⁶⁰ Viz akta V. Světového kongresu UNESCO o vzdělávání dospělých (CONFINTEA V). Hamburg, 14.–18. 7. 1997. Zelená kniha o úloze knihoven v moderním světě – dokument EU.

Knihovny jsou těmi veřejnými kulturními institucemi, kterých se týká rozvoj evropských a světových informačních sítí nejvíce a jejich prostřednictvím může každý občan participovat na jejich užívání. Vláda v této souvislosti vychází z přesvědčení, že není rozvoje informační společnosti bez rozvoje veřejných knihoven⁶¹.

Vzhledem k informační funkci knihoven, které tvoří síť poskytovatelů veřejných informačních a knihovnických služeb a jsou součástí informační, vzdělávací a kulturní infrastruktury společnosti, považuje vláda za nezbytné posílit postavení a úkoly národního knihovnického systému při realizaci státní informační politiky.

Ta stanoví priority státu ve vztahu ke knihovnictví jako k veřejné informační službě.

V rámci státní informační politiky bude rovněž stanovena koncepce přístupu k informačním zdrojům ze zahraničních databázových center pro potřeby vědy, výzkumu, vysokoškolského studia atd.

V rámci této politiky bude vymezeno postavení a úkoly veřejných knihovnických služeb při vytváření "informačních dálnic" a budou prosazována jednotná, standardní a ekonomická řešení automatizace a propojování knihoven.

Specifickou součástí národního knihovnického systému veřejných knihoven jsou knihovny muzeí, galerií a státních památkových ústavů. Ty jsou jedny z nejstarších fungujících knihoven místa či regionu a uchovávají dosud ne zcela zdokumentované a zpřístupněné historické fondy. Jejich napojení na veřejné informační sítě, včetně postupného prosazování jednotného, standardního a ekonomického řešení automatizace a propojování s ostatními knihovnami bude Ministerstvo kultury podporovat.

Článek 53 - Podpořit stabilizaci a zefektivnit fungování systému veřejných knihoven ve smyslu vládního návrhu zákona o veřejných knihovnách a podmínkách jejich provozování (knihovní zákon)

Konkrétně :

Nový knihovní zákon předpokládá vytvoření systému veřejných knihoven, který je založen na vzájemné kooperaci jeho základních prvků, tj. Národní knihovny v Praze, Moravské zemské knihovny v Brně, krajských knihoven, základních knihoven a speciálních knihoven.

Zcela novým prvkem jsou krajské knihovny, které by měly vzniknout ve všech krajích a měly by se stát úhelným prvkem systému veřejných knihoven kraje. V této souvislosti je nezbytné zejména :

- vedle knihoven, které jsou na kraje převáděny ministerstvem kultury podle zákona 157/2000 Sb., o převodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů, převést okresními úřady na kraje i čtyři knihovny okresní (Havlíčkův Brod, Karlovy Vary, Pardubice a Zlín) podle usnesení vlády č. 784/1999,

- zpracovat a realizovat koncepci systému veřejných knihoven v rámci jednotlivých krajů; tuto koncepci zpracuje a krajům navrhne ministerstvo kultury, od krajů vláda očekává spolupráci při její realizaci,

- vytvořit standard pro plnění regionálních funkcí krajských knihoven vůči veřejným knihovnám v rámci kraje, standard navrhne ministerstvo kultury,

- otevřít nový program podpory pro zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven tak, aby byla zajištěna jejich standardní úroveň ve všech krajích a vytvořit tak předpoklad pro poskytování kvalitních knihovnických a informačních služeb v menších obcích; program vládě navrhne ministerstvo kultury.

⁶¹ World Information Report 1997/1998. UNESCO Publishing, Paris, 1997.

Článek 54 - Podpořit akviziční činnost knihoven

Konkrétně :

Vytvoření odpovídajících finančních podmínek pro průběžné doplňování fondů, při zpřístupnění zahraničních databází a při licenčním nákupu práv na využívání elektronických zdrojů a služeb, je základní povinností zakladatelů knihoven. Ministerstvo kultury považuje v této souvislosti za alarmující, že celkový objem doplňování fondů knihoven poklesl o celou třetinu oproti roku 1989.

Ministerstvo kultury proto doporučuje místně příslušným orgánům veřejné správy, aby podporovaly formou dotací koordinovaný nákup pro knihovny v malých městech a obcích. Na podporu dostupnosti kvalitní české produkce v rámci knihoven vyhláší ministerstvo kultury program Česká knihovna, jehož obsahem je nákup hodnotné české produkce od nakladatelů a její distribuce veřejným knihovnám.

Knihovny musí vyrovnávat zpoždění svých fondů za rychle se rozvíjejícím intelektuálním bohatstvím, proto bude ministerstvo kultury dále podporovat meziknihovní kooperaci při doplňování knihovních fondů, především u zahraniční literatury. Je v zájmu úspornosti, aby zejména resorty, které zřizují ústřední odborné knihovny, těsněji spolupracovaly. Proto bude ministerstvo kultury iniciovat meziresortní dohodu s cílem rozdělit v rámci ústředních knihoven gesce za doplňování zahraniční literatury a speciálních dokumentů dle oboru, jazyka či typu dokumentů apod.⁶²

Akviziční činnost knihoven lze podporovat i nepřímou. Nepřímé nástroje však budou mít vždy jen doplňkový charakter.

Ministerstvo kultury proto bude usilovat o příznání výjimky z daňové povinnosti pro nákup domácích dokumentů pro knihovní fondy, udržení osvobození od dovozního cla⁶³ a daňového zatížení (DPH) u dokumentů získaných ze zahraničí nákupem a výměnou pro knihovní fondy, snížit poštovní tarify za zásilky dokumentů především při meziknihovní výpůjční službě.

Z hlediska podpory zapojení knihoven do celosvětové informační a datové sítě je třeba uvážit rovněž možnost zavedení snížených tarifů telekomunikačních a připojovacích poplatků.

Nový autorský zákon vytváří rovnováhu mezi naplňováním veřejně prospěšné funkce knihoven a ochranou práv autorů a ostatních nositelů. Ve prospěch knihoven, archivů a jiných nevýdělečných školských, vzdělávacích a kulturních zařízení se omezují práva autorů a ostatních nositelů práv v zákoně stanovených případech. Zohledňuje se např. půjčování autorských děl veřejnosti ve smyslu příslušné směrnice ES.⁶⁴

Článek 55 - Zachovat pro vybrané veřejné knihovny institut povinného výtisku

Konkrétně :

⁶² Ministerstvo kultury počítá v této souvislosti mj. s aktivizací Úmluvy o mezinárodní výměně publikací. Sjednána v Paříži, dne 3.12.1958.

⁶³ Dohoda o dovozu vzdělávacích, vědeckých a kulturních materiálů. Sjednána ve Florencii, dne 17.6.1950. Protokol k Dohodě o dovozu vzdělávacích, vědeckých a kulturních materiálů. Sjednán v Nairobi, dne 26. 11.1976. Znění vyhl. č. 135, 13/1998 Sb.

⁶⁴ Směrnice č.92/100/ES o právu na pronájem a půjčování.

Zajistit bibliografickou registraci, trvalé uchování a zpřístupnění publikované produkce dokumentů (včetně elektronických) knihovnami umožňuje institut povinného výtisku.⁶⁵

Právními předpisy⁶⁶ je stanovena povinnost odvádět povinné výtisky omezenému počtu subjektů, a to v míře nezbytné pro naplnění základních funkcí povinného výtisku.

Ministerstvo kultury bude prosazovat, aby vydavatelé měli nadále možnost výdaje spojené s poskytováním povinného výtisku knihovnám zahrnovat do nákladů pro účely výpočtu daně z příjmu.

Článek 56 - Zvýšit účinnost ochrany, trvalého uchování a usnadnit zpřístupnění fondů

Konkrétně :

Ministerstvo kultury bude podporovat v rámci speciálního programu⁶⁷ zabezpečení historicky, umělecky či jinak zvláště cenných fondů, které jsou ve vlastnictví státu a deponované v knihovnách, a to na principu vícezdrojovosti financování. Dále bude pokračovat v Programu na elektronické zabezpečení běžného fondu.

V návaznosti na žádoucí centrální evidenci vzácných fondů, k níž bude zmocněna Národní knihovna v Praze, a na pasportizaci knihovných fondů obecně, ministerstvo kultury stanoví pravidla a typové normy jejich zabezpečení a bude iniciovat jejich zpracování.

Vzhledem ke komplexnosti a složitosti tohoto problému bude MK podporovat výzkum, vývoj a standardizaci v oblasti ochrany, trvalého uchování a zpřístupnění fondů. V rámci vědy a vývoje část problematiky řeší Program retrospektivní konverze fondů formou digitalizace a přenesení na mikrofilm.⁶⁸

Článek 57 - Zajistit prostorové podmínky pro činnost knihoven a pro umístění jejich fondů

Konkrétně :

Zděděnou zanedbanost a nedostatečnost prostorových a technických podmínek knihoven, která vede ke škodám na fondech a omezuje poskytování služeb občanům, je nezbytné odstraňovat.

Prioritním úkolem každého orgánu veřejné správy, který bude zřizovatelem či zakladatelem knihovny, je zajistit při modernizaci či rozšiřování knihoven podmínky přibližující se technickému standardu srovnatelných zemí ES, a to na principu vícezdrojovosti financování.

V případě knihoven zřizovaných orgány středního stupně veřejné správy bude na modernizaci a rozšiřování ministerstvo kultury participovat, umožní-li to prostředky státního

⁶⁵ Povinný výtisk je mj. základním nástrojem pro statistická šetření, zakotvená i mezinárodně. Viz např. Revidované doporučení o mezinárodní normalizaci statistik o produkci a distribuci knih, novin a periodik, přijaté 23. zasedáním Generální konference UNESCO. Sofie, dne 1.11.1985.

⁶⁶ Zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích; Zákon č. 81/1966 Sb., o periodickém tisku a ostatních hromadných informačních prostředcích, ve znění pozdějších předpisů; Vyhláška Ministerstva školství a kultury č. 140/1964 Sb., o povinných a pracovních výtiscích a dále Vyhláška č. 252/1995 Sb., která vymezuje příjemce povinného výtisku neperiodických publikací a nabídkovou povinnost nakladatele.

⁶⁷ Zabezpečení těchto zvláště cenných fondů je řešeno v rámci programu Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví.

⁶⁸ Tento program nelze ztotožňovat s programem Memoriae Mundi Series Bohemica, který je uveden v kapitole o kulturním dědictví a týká se okruhu předmětů z oblasti knižní kultury nesoucích znaky kulturní památky, příp. předmětu kulturní hodnoty.

rozpočtu určené pro kulturu, na principu vícezdrojového financování; prioritou budou případy, kdy pro standardizaci dostupnosti informačních služeb se zdroje územních rozpočtů ukáží jako prokazatelně nedostatečné.

Článek 58 - Zajistit všeobecnou dostupnost služeb knihoven

Konkrétně :

Aby byla naplněna občanská práva vyplývající z Listiny, považuje vláda za nezbytné zajistit dostupnost knihovnických služeb osobám se zdravotním postižením, ale i občanům žijícím v odlehlejších částech republiky. Praktická podpora této služby by měla být zaručena územně příslušným orgánem středního stupně veřejné správy prostřednictvím vyhlášených programů (program podporující financování bezbariérových vstupů, získávání knihovnických fondů pro nevidomé a národnostní menšiny, spolufinancování všeobecné dostupnosti knihovnických služeb, např. pomocí bibliobusů atd.). Pozornost bude věnována zajištění knihovnických služeb pro národnostní menšiny, zejména vytváření speciálních knihovnických fondů.

Ministerstvo kultury v rámci své působnosti bude proto mj. i nadále plnit své povinnosti zřizovatele či zakladatele Knihovny a tiskárny pro nevidomé K. E. Macana v Praze.

V rámci speciálního grantového programu je ministerstvo kultury připraveno výběrově podpořit knihovny, které chtějí pomocí technických prostředků zajistit dostupnost svých služeb pro osoby se zdravotním postižením.

Článek 59 - Podporovat vztah dětí a mládeže ke knihovnám a ke knize jako ke zdroji informací

Konkrétně :

Jednou z hlavních úloh knihoven je vychovávat z dětí a mládeže kultivované čtenáře, naučit je vyhledávat a používat informace, využívat knihoven k rozvoji sebe sama. Proto je třeba podporovat takto zaměřené projekty knihoven.

Ministerstvo kultury vyhlásí ve prospěch uvedených projektů výběrovou grantovou řadu Mládež a čtení. Tentýž postup doporučuje nižším orgánům veřejné správy pro knihovny v jejich územní působnosti.

V zájmu zkvalitnění práce s dětmi bude ministerstvo kultury ve vztahu k ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy rovněž iniciovat vytvoření společného metodického centra (v rámci některé jimi zřízené či založené instituce) pro práci dětských knihoven

Ve prospěch rozvoje dětského čtenářství bude ministerstvo kultury pokračovat ve výběrové podpoře vydávání hodnotné literárně umělecké domácí tvorby pro děti, a to v rámci své zvláštní grantové řady na podporu vydávání literatury.⁶⁹

Článek 60 - Podporovat kooperaci knihoven

Konkrétně :

⁶⁹ Ministerstvo kultury se uvedeným programem Mládež a čtení a podporou vydávání dětské literatury zapojuje do plnění závazků stanovených v čl.17., odst. c) Úmluvy o právech dítěte. Sjednána v New Yorku, dne 30.9.1990.

V zájmu racionálnosti a efektivity fungování knihovnického systému se musí nižší stupně veřejné správy v rámci svých zřizovatelských či zakladatelských povinností ke knihovnám zaměřit především na podporu jejich kooperace, sdílení knižních fondů, sdružování do funkčních středisek, propojení knihoven do veřejných datových a informačních sítí nebo do sítě tvořící páteř veřejných informačních služeb a na dosažení plné kompatibility jejich knihovnických systémů. Ministerstvo kultury bude ze státního rozpočtu podporovat tzv. regionální funkce knihoven.

Proto bude ve prospěch realizace těchto záměrů iniciovat výběrový podpůrný program založený na principu vícezdrojového financování.

Ministerstvo kultury bude rovněž podporovat meziresortní a mezinárodní spolupráci knihoven.

Článek 61 - Zajistit kompatibilitu knihovnických systémů jako nástroje efektivity knihoven

Konkrétně :

Protože maximální národní a mezinárodní kompatibilita knihovnických systémů vede k výrazné efektivitě a k úsporám při financování knihoven, bude cílem ministerstva kultury zajistit činnost centrálního pracoviště pro standardizaci v knihovnictví (např. zpracování standardů, pravidel a metodických doporučení atd.), včetně spolupráce na mezinárodní úrovni. Tímto úkolem bude pověřena Národní knihovna v Praze.

V zájmu efektivity a kvality služeb poskytovaných knihovnami doporučí ministerstvo kultury věcně příslušným orgánům veřejné správy, aby podporovaly kvalitní metodickou a poradenskou činnost pro speciální oblasti.

Na celostátní úrovni bude konzultačním a metodickým pracovištěm Národní knihovna v Praze, na regionální úrovni budou tuto úlohu plnit krajské knihovny.

Článek 62 - Podporovat automatizaci knihovnických systémů a propojení do globálních informačních struktur

Konkrétně :

Ministerstvo kultury bude nadále rozvíjet Program rozvoje informační sítě veřejných knihoven s cílem podporovat automatizaci knihovnických procesů, napojení knihoven do mezinárodních informačních sítí, vzájemné propojování knihoven, zpřístupnění informačních zdrojů knihoven v síti Internet a retrospektivní konverzi tradičních katalogů do elektronické formy.⁷⁰

Bude usilovat o to, aby prostředky z tohoto Programu byly rovnoměrně uvolňovány podle harmonogramu plnění jednotlivých projektů. Vzhledem k tomu, že zavedení informačních technologií je dlouhodobým procesem, je třeba umožnit financování víceletých projektů, což předpokládá meziroční stabilitu ekonomických zdrojů pro tento program.

Článek 63 - Zajistit centrální služby pro knihovny a vydavatele

⁷⁰ Tento cíl navazuje na rezoluci Rady EU č.. OJC242 ze dne 25. 7. 1996, o elektronickém vydávání a knihovnách a na rezoluci Rady EU a ministrů kultury č. 485Y1023(01) ze dne 27. 9.1985 , o spolupráci mezi knihovnami na poli zpracování dat.

Konkrétně :

V rámci efektivního využívání existujících zdrojů bude ministerstvo kultury usilovat ve spolupráci s dalšími zainteresovanými orgány o odstranění duplicitních činností knihoven a vytvoření základních předpokladů pro sdílení informačních zdrojů.

Řadu funkcí, které mají charakter centrálních služeb pro knihovny a vydavatele vykonává již dnes Národní knihovna v Praze⁷¹. Ministerstvo kultury zajistí, aby tyto její základní funkce byly zahrnuty i do jejího budoucího statutu vydaného v návaznosti na nový knihovní zákon.

Článek 64 - Zajistit růst kvalifikace odborného knihovnického personálu

Konkrétně :

V souvislosti se stále se zvyšujícími nároky vyplývajícími z rychlého rozvoje techniky a technologií v oblasti knihovnictví je nezbytné permanentně zvyšovat odbornou kvalifikaci pracovníků knihoven.

Ministerstvo kultury proto doporučuje zakladatelům knihoven, aby v zájmu poskytování moderních služeb čtenářům podporovaly průběžné doplňování kvalifikace jejich pracovníků a zainteresovaly je na něm.

Růst profesní úrovně bude ministerstvo kultury i nadále podporovat v rámci grantového řízení pro profesní sdružení a je připraveno v jeho rámci podpořit projekty i těch knihoven, jejichž zřizovatelem samo nebude.

V zájmu rozvoje čtenářství zejména dětí a mládeže je třeba přednostně posílit pedagogicko-psychologickou složku specializovaného vzdělání na odborných školách (knihovnické a informační obory) a vytvořit možnosti doplňkového studia pro práci s dětmi. Rovněž je třeba zajistit profesní znalosti nutné pro práci s občany náležejícími k národnostním menšinám.

Článek 65 - Podporovat projekty zaměřené na funkce knihoven a podporovat zapojení knihoven do mezinárodní odborné spolupráce

Konkrétně :

Ministerstvo kultury bude i nadále v rámci výběrového grantového řízení podporovat projekty profesních knihovnických organizací. K těmto vyzývá nižší orgány veřejné správy.

V této oblasti budou prioritou ministerstva kultury projekty zaměřené na posílení vzájemné odborné koordinace a kooperace a na odborné vzdělávání pracovníků. Zvláštní pozornost bude věnována projektům navazujícím na odbornou činnost IFLA (Mezinárodní federace knihoven a archivů) jako nejautoritativnější specializované světové organizace.

Pro intenzivnější zapojení České republiky do světových a evropských mezivládních organizací a v návaznosti na vznikající globální meziknihovní informační síť je nutné zvýšit angažovanost českých knihoven v projektech a programech těchto organizací.

Výsledky a užitek těchto mezinárodních projektů a programů značně přesahují územní rádius zapojené knihovny. Proto je nutné, aby se na úhradě poplatků, pokud je na jejich krytí

⁷¹ Tento cíl navazuje na rezoluci Rady EU a ministrů kultury č. 485Y1023(01) ze dne 27. 9. 1985, o spolupráci mezi knihovnami na poli zpracování dat. Jde např. o zpracování a zveřejňování národní bibliografie (běžné a retrospektivní), včetně její konverze do počítačové podoby, zpracování a zpřístupnění Souborného katalogu ČR, služby agentury ISBN vydavatelům atd.

vázána účast v mezinárodním projektu či programu, podílely též přiměřeně ústřední orgány státní správy.